

ԳԱՎԱՌ ԽՈՇՈՐԱՑՎԱԾ ՀԱՄԱՅՆՔ
2027–2031 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ՀՆԳԱՄՅԱ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ
ԾՐԱԳԻՐ

Մանրամասն տեխնիկական և ռազմավարական
նախագիծ

Գավառ քաղաքի և 11 բնակավայրի միասնական
զարգացման շրջանակում

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ԹԵԿԱԾՈՒԻ ՈՂՋՈՒՅՆԻ ԽՈՍՔ	5
2. ԾՐԱԳՐԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ՀԻՍՔԵՐԸ ԵՎ ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ.....	8
3. ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԿ ԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ.....	9
3.1. ՊԱՏՄԱԿԱՆ, ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՎ ԲՆԱԿԱՆ ՆԵՐՈՒԺ	12
3.2. ԲՆԱԿԼԻՄԱՅԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ԵՎ ԿԼԻՄԱՅԱԿԱՆ ՌԻՍԿԵՐ	13
ԿԼԻՄԱՅԱԿԱՆ ՌԻՍԿԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԱՏՐԻՑԱ.....	14
4. ԲՆԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ ԻՐԱՎԻՃԱԿ.....	15
5. ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՉԲԱՂՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	17
5.1. Ներկա իրավիճակի գնահատում և մարտահրավերներ	17
5.2. Առաջարկվող տնտեսական մոդելը	17
5.2.1. Արժեքային շղթայի գործընկերության իրազեկում.....	18
6. ՈՒԹՅՍ (SWOT) ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	19
ՈՒԹՅՍ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅԱՆ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔՆԵՐ ...	19
7. 2031 ԹՎԱԿԱՆԻ ՏԵՍԼԱԿԱՆ ԵՎ ՉԱՓԵԼԻ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐ.....	20
7. 1. 2031 ԹՎԱԿԱՆԻ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	24
8. ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԱԿ ԵՎ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՐԿ.....	25
8.1. ՖԻՆԱՆՍԱԿՈՐՄԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾԸ ԵՎ ՀԱՍՏԱՏՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ	26
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾԸ ԵՎ ԾԱԽՍԻ ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄ.....	27
8.2. ՈՒՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱՄՓՈՓՈՒՄ	29
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱՄՓՈՓՄԱՆ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	30
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱՄՓՈՓՄԱՆ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	31
9.1. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ՆՈՐԱՐԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ	32
ԾՐԱԳՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	32
ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ.....	33
9.2. ՉԲՈՍԱԾՐՋՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՉԱՐԳԱՑՈՒՄ ..	34
ԾՐԱԳՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	35
ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ.....	36
9.3. ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐԻ ԵՎ ՊԱՏԱՆԻՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՉԱՐԳԱՑՈՒՄ	36
ԾՐԱԳՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	37

ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	38
9.4. ՆՈՐ ԱՇԽԱՏԱՏԵՂԵՐ ԵՎ ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ԳՈՏԻ	38
ԾՐԱԳՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	39
ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	40
9.5. «ԳԱՎԱՌԻ ՉԱՐԳԱՑՈՒՄ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ ԵՎ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐ	41
ԾՐԱԳՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	42
ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	43
9.6. ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒՄ ԵՎ ՆՈՐ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՏԱՐԱԾՔՆԵՐ	43
ԾՐԱԳՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	44
ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	45
9.7. ՈՌՈԳՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄ	45
ԾՐԱԳՐԻ ՓՈՒԼԱՅԻՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ	46
9.8. ՄՈՏ 10 ԿՄ ԳԱՉԱՏԱՐ՝ 4 ԲՆԱԿԱՎԱՅՐ	47
ԾՐԱԳՐԻ ՓՈՒԼԱՅԻՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ	47
9.9. ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻՔ ԵՎ ԼԱՆՋԱՂԲՅՈՒՐ՝ ԽՄԵԼՈՒ ՋՈՒՐ	48
ԾՐԱԳՐԻ ՓՈՒԼԱՅԻՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ	49
ԽՄԵԼՈՒ ՋՐԻ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ՈՐԱԿ ԵՎ ՊԱՀՊԱՆՈՒՄ	49
9.10. ՊԱՀԵՍՏԱՉՈՐԻ ՍՊԱՆԵՐԻ ԵՎ ՆՐԱՆՑ ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐԻ ԱՋԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ	50
ԾՐԱԳՐԻ ՓՈՒԼԱՅԻՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ	51
ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԱՋԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐ	52
9.11. ԽԱՉԱՉԵՎ ԾՐԱԳՐԵՐ՝ ԹՎԱՅՆԱՑՈՒՄ, ԹԱՓՈՆ, ԷՆԵՐԳԱԽՆԱՅՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	52
ԽԱՉԱՉԵՎ ԾՐԱԳՐԵՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ	53
9.12. ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՓԱԹԵԹ	54
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԱՐԴՅՈՒՆՔ	55
10. 2026–2031 ԹԹ. ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԱՅԻՆ ՔԱՐՏԵՉ	56
2027 ԹՎԱԿԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՔԱՅԼԵՐԸ	57
ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐԻ ՀԵՐԹԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԿԱԽՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	58
ԾՐԱԳՐԻ ՊԱՏՐԱՍՏՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԸՆԴԼԱՅՆՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ	59
11. ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ, ԹԱՓԱՆՑԻԿՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳ	60
11.1. ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՀԱՇՎԵՏՎՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	61

11.2. ՏԱՐԵԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ ԵՎ «ԳԱՎԱՌ 2031» ԲԱՑ ՏՎՅԱԼՆԵՐ	62
11.3. ՆԱԽԱԳԾԻ ՊԱՐՏԱԴԻՐ ԱՆՁՆԱԳԻՐ	63
12. ՌԻՍԿԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ	64
ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ՊԱԿԱՍԻ ԴԵՊՔՈՒՄ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	65
ԿԼԻՄԱՅԱԿԱՆ, ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԵՎ ՇՈՒԿԱՅԱԿԱՆ ՌԻՍԿԵՐ	66
ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ, ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՌԻՍԿԵՐ	66
13. ԱՄՓՈՓՈՒՄ. ԻՆՉ Է ՊԵՏԶ ՓՈԽՎԻ 2031-ԻՆ	68
2031 ԹՎԱԿԱՆԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔԻ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔԸ	69
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1. ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԻ ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ ԱՆՁՆԱԳՐԵՐ	70
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1. ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԻ ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ ԱՆՁՆԱԳՐԵՐ	71
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2. ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ՉԱՓԵԼԻ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ	72
ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԻ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄ ԵՎ ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ՈՐԱԿ	73
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3. ՏԱՐԵԿԱՆ ԲՅՈՒՋԵԻ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔ	74
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՄԱՆ ԵՎ ՎԵՐԱՆԱՅՄԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐ	75
ՎԵՐՋԱԲԱՆ	77

1. ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ԹԵԿՆԱԾՈՒԻ ՈՂՋՈՒՅՆԻ ԽՈՍՔ

Սիրելի՛ Գավառ համայնքի բնակիչներ,

Որպես Գավառ համայնքի ղեկավարի թեկնածու և ներկայացնելով «Հայկական քվե» կուսակցությունը՝ Ձեր դատին եմ ներկայացնում Գավառ քաղաքի և համայնքի 11 բնակավայրերի սոցիալ-տնտեսական զարգացման 2026–2031 թվականների հնգամյա ռազմավարական ծրագիրը:

Այս ծրագիրը ես պատկերացնում եմ ոչ թե որպես ցանկությունների, գեղեցիկ ձևակերպումների կամ հերթական խոստումների հավաքածու, այլ որպես հստակ աշխատանքային փաստաթուղթ, որի յուրաքանչյուր բաժին պետք է պատասխանի պարզ, բայց կարևոր հարցերի՝ ի՞նչ ենք փոխում, ինչպե՞ս ենք փոխում, ի՞նչ ժամկետում ենք դա անում և, ամենակարևորը, ինչպե՞ս է Գավառ համայնքի բնակիչը տեսնելու ու զգալու այդ փոփոխության արդյունքը:

Մեր համոզմամբ՝ համայնքի զարգացումը չի կարող չափվել միայն Գավառ քաղաքի կենտրոնում իրականացված աշխատանքներով: Գավառը մեկ ամբողջական համայնք է՝ իր 11 բնակավայրերով, և մեր զարգացման քաղաքականության հիմքում պետք է լինի բոլոր բնակավայրերի հնարավորությունների բացահայտումն ու կյանքի որակի աստիճանական հավասարեցումը:

Յուրաքանչյուր բնակավայր ունի իր առանձնահատկությունը, իր խնդիրը և, միաժամանակ, զարգացման իր հնարավորությունը:

Նորատուսը կրում է բացառիկ պատմամշակութային ժառանգություն, Հայրավանքը՝ զբոսաշրջային ներուժ, Սարուխանը՝ գյուղատնտեսական և արտադրական հնարավորություններ, Գեղարքունիքն ու Լանջաղբյուրը՝ ջրային և գյուղատնտեսական ռեսուրսներ, իսկ մյուս բնակավայրերը՝ հող, մարդկային կապիտալ, ճանապարհային դիրք և մշակութային արժեքներ, որոնք պետք է վերածվեն իրական աշխատանքի, եկամտի և համայնքային զարգացման շարժիչ ուժի:

Առաջիկա հինգ տարիների մեր տեսլականի հիմքում մարդն է՝ Գավառ համայնքի բնակիչը:

Գյուղացու համար զարգացումը նշանակում է ունենալ հասանելի և արդյունավետ ոռոգում, կարողանալ մշակել իր հողը և իր աշխատանքի դիմաց արժանի եկամուտ ստանալ:

Երիտասարդի համար զարգացումը նշանակում է սեփական համայնքում տեսնել կրթության, մասնագիտություն ձեռք բերելու, աշխատելու, սեփական գործը սկսելու և ընտանիք կազմելու հեռանկար:

Ձեռնարկատիրոջ համար այն նշանակում է ունենալ կանխատեսելի միջավայր, համայնքի հետ աշխատելու պարզ ընթացակարգեր և զարգացման հնարավորություն:

Ընտանիքի համար զարգացումը նշանակում է բարեկարգ ճանապարհ, լուսավորված փողոց, մաքուր բնակավայր, անվտանգ հանրային տարածք, հասանելի մանկապարտեզ, այգի և խաղահրապարակ:

Իսկ համայնքի յուրաքանչյուր բնակչի համար զարգացումը պետք է նշանակի նաև մի պարզ բան՝ իմանալ, թե ինչպես է կառավարվում իր համայնքը, ինչի վրա է ծախսվում համայնքային բյուջեն և ինչ արդյունք է ստացվում այդ միջոցների դիմաց:

Հենց այս տրամաբանությամբ էլ ձևավորվել են մեր հնգամյա ծրագրի հիմնական ուղղությունները:

Մենք առաջնահերթ ենք համարում **ջուրը**, որովհետև առանց արդյունավետ ոռոգման համակարգի հնարավոր չէ խոսել մրցունակ գյուղատնտեսության մասին:

Մենք առաջնահերթ ենք համարում **աշխատանքը**, որովհետև համայնքի տնտեսական հաջողության իրական չափանիշը ոչ միայն իրականացված ծրագրերի կամ ներդրված գումարների ծավալն է, այլ այն, թե քանի ընտանիք է ստացել կայուն եկամուտ և սեփական ապագան համայնքում կառուցելու հնարավորություն:

Մենք առաջնահերթ ենք համարում **երիտասարդությանը**, որովհետև Գավառի ապագան հնարավոր չէ կառուցել առանց այն սերնդի, որը պետք է այստեղ սովորի, ստեղծի, աշխատի և պատասխանատվություն ստանձնի իր համայնքի համար:

Մենք առաջնահերթ ենք համարում **ներդրումները**, որովհետև համայնքի հնարավորությունները շատ ավելի մեծ են, քան միայն համայնքային բյուջեի միջոցները: Գավառը պետք է կարողանա աշխատել պետության, մասնավոր հատվածի, ներդրողների, բարեգործական կառույցների և սփյուռքի հետ՝ ունենալով ոչ թե պարզապես գաղափարներ, այլ պատրաստ, հաշվարկված և ներկայացման ենթակա զարգացման նախագծեր:

Եվ մենք առաջնահերթ ենք համարում **մարդու կենսամիջավայրը**, որովհետև ճանապարհը, լուսավորությունը, այգին, խաղահրապարակը, մաքրությունը, ջրամատակարարումը և անվտանգ հանրային տարածքը երկրորդական հարցեր չեն: Դրանք այն միջավայրն են, որտեղ մարդն ապրում է ամեն օր և որտեղից սկսվում է համայնքի նկատմամբ վստահությունն ու կապվածությունը:

Սակայն նույնիսկ ամենալավ ծրագիրը արժեք չունի, եթե բնակիչը դուրս է մնում դրա իրականացման գործընթացից:

Մեր պատկերացրած Գավառում համայնքային կառավարումը պետք է լինի **բաց, հասանելի և հաշվետվողական**: Բնակիչը պետք է ոչ միայն հինգ տարին մեկ

մասնակցի ընտրությանը, այլ հնարավորություն ունենա մասնակցելու իր բնակավայրին վերաբերող որոշումների քննարկմանը, ներկայացնելու առաջարկություններ, հետևելու ծրագրերի ընթացքին և գնահատելու դրանց արդյունքը:

Մենք առաջարկում ենք կառավարման մշակույթ, որտեղ համայնքային միջոցների օգտագործումը հասկանալի է բնակչին, ծրագրերի ընթացքը՝ հրապարակային, իսկ ստանձնած պարտավորությունները՝ չափելի:

Իմ համոզմամբ՝ համայնքի ղեկավարի աշխատանքի գնահատականը չպետք է ձևավորվի նրա խոստումների քանակով: Այն պետք է ձևավորվի իրականացված աշխատանքի և բնակչի կյանքում տեսանելի փոփոխության հիման վրա:

Այդ պատճառով այս հնգամյա ծրագրում Դուք կտեսնեք ոչ միայն մեր տեսլականը, այլև կոնկրետ ծրագրեր, իրականացման փուլեր, ֆինանսավորման հնարավոր աղբյուրներ, նպատակային ցուցանիշներ և արդյունքների գնահատման մեխանիզմներ:

Մեր նպատակը պարզ է՝ **2031 թվականին ունենալ ավելի ուժեղ, աշխատող և զարգացող Գավառ համայնք**, որտեղ գյուղատնտեսությունը ջուր ունի, երիտասարդը՝ գիտելիք ու մասնագիտություն, ընտանիքը՝ աշխատանքի և արժանապատիվ կյանքի հնարավորություն, բնակավայրը՝ բարեկարգ միջավայր, գործարարը՝ զարգացման պայմաններ, ներդրողը՝ պատրաստ նախագիծ, իսկ բնակիչը՝ իր համայնքի կառավարման մասին հասանելի և ստուգելի տեղեկատվություն:

Ես չեմ ուզում Ձեզ ներկայացնել պարզապես այն Գավառը, որի մասին կարելի է գեղեցիկ խոսել: Այս ծրագրով ներկայացնում ենք այն Գավառը, որի համար հնարավոր է **աշխատել, պատասխանատվություն ստանձնել և յուրաքանչյուր տարի հաշվետու լինել կատարվածի ու չկատարվածի համար**:

Գավառի ապագան պետք է կառուցվի հենց Գավառում՝ Գավառի բնակչի գիտելիքով, աշխատանքով և մասնակցությամբ:

Այս հնգամյա ծրագիրը այդ ճանապարհի մեր աշխատանքային քարտեզն է:

Ձեր քվեն փոփոխության և հզոր Գավառի երաշխիքն է:

Հարգանքով՝

Հրայր Իսրայելյան

Գավառ համայնքի ղեկավարի թեկնածու, «Հայկական քվե» կուսակցություն

2. ԾՐԱԳՐԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ ԵՎ ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ծրագրի իրականացման ժամանակահատվածը 2027 թվականի հունվարի 1-ից մինչև 2031 թվականի դեկտեմբերի 31-ն է: Այն պահպանում է համայնքի համաչափ զարգացման, ջրի, աշխատանքի, երիտասարդության և հաշվետու կառավարման առաջնահերթությունները:

2022 թվականի բնակչության տվյալները պահպանվում են որպես սկզբնական փաստաթղթի վարչական հաշվառման ելակետ: Դրանք չեն ներկայացվում որպես 2027 թվականի փաստացի բնակչություն կամ հաստատված մարդահամարի արդյունք:

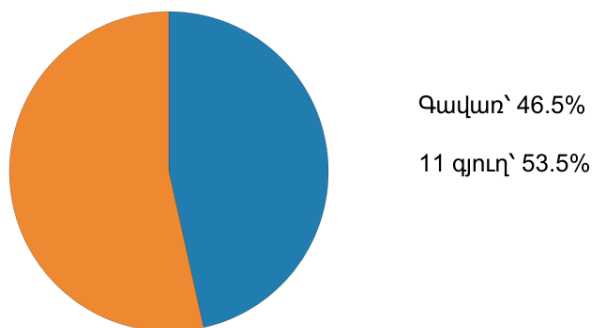
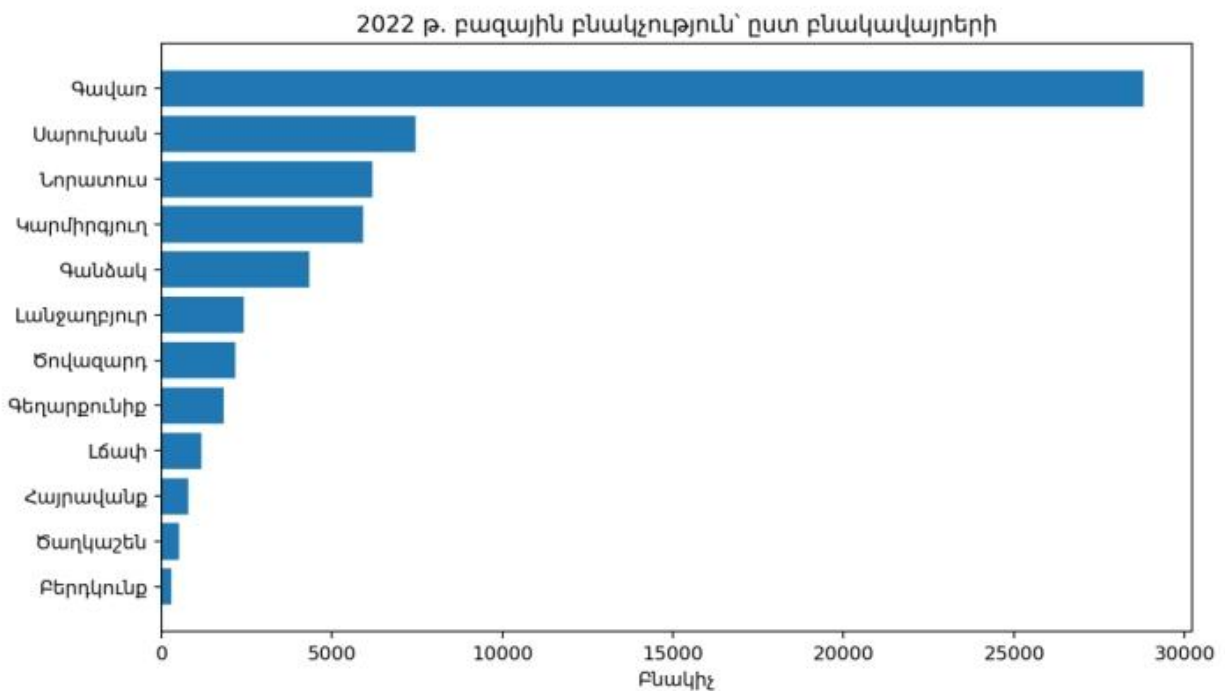
Ծրագրի հիմնարար կառուցվածքը մշակվել է համայնքի ընդհանուր նկարագրության, պատմական ակնարկի, բնակլիմայական և աշխարհագրական պայմանների, տնտեսական ու ժողովրդագրական տվյալների համապարփակ վերլուծության հիման վրա՝ ներառելով SWOT մեթոդաբանությունը, զարգացման տեսլականը, նպատակները, գործողությունների պլանը, ֆինանսավորման մեխանիզմներն ու մոնիթորինգի համակարգը:

Փուլ	Բովանդակություն	Արդյունք
1. Ելակետ	2022 թ. բնակչություն, բնակավայրային SWOT մեթոդաբանություն, առկա ենթակառուցվածքներ	Բազային ցուցանիշների քարտեզ
2. Խնդիրների առաջնահերթություն	ջուր, աշխատանք, գյուղատնտեսություն, ծառայություններ, զբոսաշրջություն	10 ռազմավարական ուղղություն
3. Թիրախների սահմանում	2026–2031 չափելի ցուցիչներ	Տարեկան և հնգամյա KPI
4. Ֆինանսավորման աղբյուրներ	համայնքային, պետական, դոնոր, մասնավոր/սփյուռք	Ֆինանսավորման խառը մոդել
5. Մոնիթորինգ	տարեկան հաշվետվություն և կիսամյակային ներքին վերահսկողություն	Հանրային արդյունքների վահանակ

3. ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԿ ԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Գավառ խոշորացված համայնքը ներառում է Գավառ քաղաքը և 11 բնակավայր՝ Նորատուս, Գեղարքունիք, Լանջաղբյուր, Սարուխան, Գանձակ, Ծաղկաշեն, Կարմիրգյուղ, Հայրավանք, Բերդկունք, Լճափ և Ծովագարդ: 2022թ. բազային տվյալներով համայնքի հաշվառված բնակչությունը 61,904 է:

Սկզբնական նյութի 2022 թվականի բնակավայրային թվերի գումարը 61 905 է: Տվյալները պահպանվում են որպես ստուգման ենթակա հաշվառման ելակետ: Ծառայությունների պլանավորումը հիմնվելու է թարմացված փաստացի պահանջարկի վրա:

2022 թ. բազային բնակչության բաշխում՝ ըստ 12 բնակավայրերի:

Բնակավայր	2022 բազային բնակչություն	Համայնքի բաժին, մոտ.	Ծրագրային շեշտադրում
Գավառ	28792	46.5%	աշխատատեղեր, արտադրություն, երիտասարդներ, ծառայություններ,
Նորատուս	6189	10.0%	ոռոգում, գյուղտեխնիկա, մշակութային տուրիզմ
Սարուխան	7466	12.1%	ջուր, Գռիձոր, գյուղատնտեսություն
Կարմիրգյուղ	5918	9.6%	ոռոգում, տեխնիկա, ճանապարհներ
Գանձակ	4339	7.0%	ոռոգում, անասնապահություն, մեղվապահություն
Ծովազարդ	2168	3.5%	ոռոգում, Սևանի գրոսաշրջություն
Լանջաղբյուր	2418	3.9%	ջուր, ճանապարհներ, մշակույթ
Գեղարքունիք	1839	3.0%	խմելու ջուր, ոռոգում
Լճափ	1168	1.9%	ոռոգում, զբաղվածություն, գազ
Ծաղկաշեն	530	0.9%	ոռոգում, պաշտպանություն, գազ
Հայրավանք	786	1.3%	տուրիզմ, ջուր, հանրային ծառայություններ

Բերդկունք	292	0.5%	ոռոգում, մանկապարտեզ, տուրիզմ
-----------	-----	------	----------------------------------

Կլորացված տոկոսների գումարը կարող է աննշան շեղվել 100%-ից: Բնակավայրերի տնտեսական և ենթակառուցվածքային շեշտադրումները ներկայացված են Հավելված 1-ում: Բյուջեն չի բաշխվում միայն բնակչության թվով. հաշվի են առնվում նաև ծառայության պակասը, վտանգը և տարածքային հասանելիությունը:

3.1. ՊԱՏՄԱԿԱՆ, ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՎ ԲՆԱԿԱՆ ՆԵՐՈՒԺ

Գավառի և նրա բնակավայրերի պատմամշակութային ժառանգությունը ծրագրի զբոսաշրջային ու համայնքային ինքնության կարևոր հիմքն է: Պահպանվում են քաղաքի պատմական միջավայրի, Նոր Բայազետի մշակութային հիշողության, տեղական արհեստների, ավանդույթների և խոհանոցի զարգացման ուղղությունները:

Նորատուսի խաչքարային ժառանգությունը դիտարկվում է որպես բացառիկ մշակութային արժեք և այցելության կարևոր վայր: Այն չի բնութագրվում որպես աշխարհի ամենամեծ պատմական գերեզմանատուն. ցուցադրությունը պետք է հիմնվի հուշարձանի ճշտված պատմական տվյալների և պահպանության պահանջների վրա:

Հայրավանքի վանական համալիրը, Գավառի և գյուղական բնակավայրերի եկեղեցիները, Հացառատի ժառանգությունը, Լանջաղբյուրի և Գանձակի մշակութային վայրերը ներառվում են միասնական գույքագրման և երթուղիների ուսումնասիրության մեջ: Թվագրումները և հուշարձանների կարգավիճակը ճշտվում են համապատասխան պաշտոնական ցանկերով:

Բնական ուղղությունների ուսումնասիրությունը ներառում է Սևանի ավազանի միջավայրը, Գեղամա լեռնաշղթայի երթուղիները, Աժդահակի և Ակնա լճի հետ կապվող այցելությունները, Գռիծորի հանգստի հնարավորությունները և տեղական այլ վայրերը: Երթուղու հասանելիությունը չի նույնացվում համայնքի սեփականության կամ ներդրում կատարելու իրավասության հետ:

Յուրաքանչյուր վայրի համար պետք է պարզ լինեն սեփականատերը կամ պահպանողը, այցելուների սպասարկման թույլատրելի ձևը, բնապահպանական և մշակութային սահմանափակումները, աղբահանությունը, անվտանգությունն ու փրկարար հասանելիությունը:

Զարգացման նպատակը ժառանգության պահպանությունը և տեղական ծառայություններից ստացվող եկամուտների մեծացումն է: Նախագծի ընտրությունը հիմնվում է այդ երկու արդյունքի համատեղ գնահատման վրա:

3.2. ԲՆԱԿԼԻՄԱՅԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ԵՎ ԿԼԻՄԱՅԱԿԱՆ ՌԻՍԿԵՐ

Գավառի բարձրագույն և տարբեր ռելիեֆ ունեցող տարածքներում գյուղատնտեսական ու ենթակառուցվածքային որոշումները պետք է ընդունվեն ըստ կոնկրետ հողամասի, ջրաղբյուրի և բնակավայրի պայմանների: Միասնական տեխնիկական լուծումը բոլոր տարածքների համար չի կանխորոշվում:

Գյուղատնտեսական գոտիների գնահատումը ներառում է հողի կազմն ու բերրիությունը, աճեցման շրջանի տևողությունը, ցրտահարության և կարկտահարության պատմությունը, ջրի հասանելիությունն ու մշակաբույսերի իրացման հնարավորությունները: Ինտենսիվ այգեգործությունը և օրգանական արտադրությունը ներդրվում են միայն համապատասխան փորձարկումից և բիզնես հաշվարկից հետո:

Արևային էներգիայի ներուժը գնահատվում է ճառագայթման, ստվերավորման, տանիքի վիճակի, շենքի ժամային սպառման և ցանցին միացման պայմանների հիման վրա: «Արևային օրերի» ընդհանուր թիվը չի օգտագործվում որպես ներդրման վերադարձի հաշվարկի փոխարինող:

Ջրային աղբյուրների գնահատումը ներառում է սեզոնային հասանելի ծավալները, ջրի որակը, գործող օգտագործումները և սահմանափակումները: Գավառագետի, աղբյուրների կամ լճային ռեսուրսների առկայությունը ինքնին չի նշանակում ծրագրի համար ազատ ջրաքանակի առկայություն:

2027 թվականի ուսումնասիրությամբ կկազմվի բնակավայրային ռիսկերի քարտեզ: Առաջնահերթ են ջրային պակասը, հեղեղատարների խցանումը, սելավային վտանգը, կարկտահարությունը, ցրտահարությունը և հողերի դեգրադացիան: Ճանապարհների և հանրային տարածքների նախագծերը պետք է ներառեն ջրահեռացում ու ձմեռային սպասարկման լուծումներ:

ԿԼԻՄԱՅԱԿԱՆ ՌԻՍԿԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԱՏՐԻՑԱ

Ռիսկ	Առաջարկվող լուծում	Արդյունքի չափում
Երաշտ/ջրի պակաս	Սեզոնային ջրային հաշվեկշիռ, ցանցի կորուստների նվազեցում, մշակաբույսին համապատասխան ջրախնայողություն:	Սպառվող մ ³ /հա, ջրի մատչելիություն, բերքի արդյունք:
Կարկտահարություն	Համեմատել պաշտպանիչ ցանցերի, այլ լուծումների և հասանելի ապահովագրության ծախսն ու արդյունավետությունը:	Պաշտպանված տարածք, վնասների փոփոխություն:
Հեղեղ/սելավ	Վտանգավոր հատվածների քարտեզագրում, մաքրում և առաջնահերթ կապիտալ վերականգնում:	Պաշտպանված հասցեներ և կրկնվող վնասների նվազում:
Ցրտահարություն	Փորձարկված ցրտադիմացկուն սորտեր, տեղանքի ընտրություն, վաղ նախազգուշացում:	Փորձադաշտերի արդյունք և վնասի հաշվառում:
Հողի դեգրադացիա	Հողի հետազոտություն, ցանքաշրջանառություն, արոտների կառավարում և հիմնավորված պարարտացում:	Հողի ցուցանիշներ և արտադրողականություն:

Ոռոգման մոտ 40% սկզբնական կորուստը ստուգման ենթակա վարկած է: Մոտ 10% վերջնական կորուստը պահպանվում է որպես տեխնիկապես հիմնավորվող նպատակ միայն ընտրված, ջրաչափվող հատվածներում: Համայնքի ամբողջ ցանցի համար նույն արդյունքը չի հայտարարվում:

Հեղեղատարների և ջրահեռացման աշխատանքները ֆինանսավորվում են 9.12 լրացուցիչ փաթեթից: Առանձին ոռոգման նախագծի մեջ ներառված հատվածը երկրորդ անգամ չի հաշվարկվում:

4. ԲՆԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ ԻՐԱՎԻՃԱԿ

2022 թ. բազային տվյալներով համայնքում հաշվառված է 61,905 բնակիչ, այդ թվում՝ 19,289՝ 0–18 տարեկան: Ծրագիրը ժողովրդագրական ցուցանիշները չի ներկայացնում որպես 2026 թ. փաստացի վիճակ, այլ օգտագործում է որպես քաղաքականություն պլանավորելու ելակետ:

Մասնագիտական ծրագրերի պլանավորումը կատարվում է տարիքային ենթախմբերով. երեխաների զարգացում, պատանիների կողմնորոշում և աշխատանքի համար պատրաստ երիտասարդների ուսուցում:

Ցուցիչ	2027–2031 մոտեցում
Բնակչություն	Տարեկան թարմացնել փաստացի, մշտական և հաշվառված բնակչության հասկացությունները՝ աղբյուրներով:
Կրթական մասնակցություն	Մինչև 3 000 ավարտված ուսուցման մասնակցություն՝ առանձին հաշվելով եզակի անձանց:
Զբաղվածություն	Մինչև 1 200 նոր կայուն աշխատատեղի ընդլայնված սցենար՝ գործատուների նախագծերի հաստատման պայմանով:
Ծառայությունների հասանելիություն	Հաշվել չսպասարկվող ընտանիքները, ճանապարհի ժամանակը, հերթերը և մատչելիությունը:

Ցուցիչ	2031 ծրագրային նպատակ	Ինչպես է չափվելու
Բնակչության հաշվառում	տարեկան թարմացված տվյալ	համայնքային/պաշտոնական տվյալներ
0–18 տարեկան	կրթական/մասնագիտական ծրագրերի ընդգրկում $\geq 60\%$	մասնակիցների ռեգիստր
Նոր կայուն աշխատատեղեր	$\geq 1,200$	գործատուի/ծրագրի հաստատված տվյալ
Երիտասարդների մասնագիտական ուսուցում	$\geq 3,000$ մասնակցություն 5 տարում	ավարտական ռեգիստր
Զբոսաշրջային այցեր	հաշվառման համակարգի ներդրում և աճի չափում	տուրիստական կետերի տվյալ

Ժողովրդագրական նպատակների հիմնական տրամաբանությունը ոչ թե միայն բնակչության թվի փոփոխությունն է, այլ համայնքում ապրելու և աշխատելու պայմանների բարելավումը՝ աշխատանք, ծառայություններ, կրթություն, հանրային միջավայր և սոցիալական աջակցություն:

5. ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՉԲԱՂՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

5.1. Ներկա իրավիճակի գնահատում և մարտահրավերներ

Գյուղատնտեսությունը, տեղական արտադրությունը և ծառայությունները դիտարկվում են որպես զարգացման փոխկապակցված ուղղություններ: 2027 թվականի մեկնարկային ուսումնասիրությունը պետք է ճշտի տնտեսությունների, աշխատողների, արտադրության, պահեստավորման և գործող վերամշակողների ծավալները: Նախկին փաստաթղթի ոլորտային զբաղվածության գնահատականները չեն օգտագործվում առանց աղբյուրի և հաշվարկի սահմանման:

Հիմնական ստուգվող խնդիրներն են տեխնիկայի և ջրի հասանելիությունը, սեզոնային իրացումը, արտադրանքի պահպանումը, որակի կայունությունը և շուկա հասնելու ծախսերը: Գործող արտադրողներն ու ծառայություններ մատուցողները ներառվում են քարտեզում՝ կրկնվող կամ նրանց դուրս մղող ներդրումներից խուսափելու համար:

5.2. Առաջարկվող տնտեսական մոդելը

Արժեքային շղթան պահպանվում է՝ հող, սերմ և տեխնոլոգիա, ջուր, արտադրություն, պահեստավորում, տեսակավորում, վերամշակում, փաթեթավորում և վաճառք: Սակայն ներդրումների որոշումը սկսվում է պահանջարկից. նախ գնորդի պահանջները և ծավալը, հետո համապատասխան արտադրական կարողությունը:

Համայնքը ստեղծում է ենթակառուցվածքային և կազմակերպական պայմաններ, իսկ մասնավոր տնտեսավարողի արտադրական ու վաճառքի ռիսկը չի ներկայացվում որպես երաշխավորված համայնքային արդյունք: Օժանդակությունը տրամադրվում է թափանցիկ ընտրությամբ և նույն չափանիշներով:

Ծրագրի նպատակը տեղում ստեղծվող հավելյալ արժեքի մեծացումն է: Ամբողջ հավելյալ արժեքը համայնքում պահելու կամ միջնորդներին լիովին վերացնելու պնդումներ չեն դրվում. գնահատվում է յուրաքանչյուր ծառայության իրական տնտեսական դերը:

5.2.1. ԱՐԺԵԶԱՅԻՆ ՇՂԹԱՅԻ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ

Բաղադրիչ	Պահպանվող ուղղություն	Ներդրումից առաջ պայման
Արտադրություն	Մինչև 500 հա տեխնոլոգիական բարելավման ընդլայնված նպատակ:	Հողի, ջրի, մշակաբույսի և գնորդի հիմնավորում, փորձնական արդյունք:
Տեխնիկա	Մինչև 6 հիմնական մեքենա կամ համարժեք ծառայության հասանելիություն:	Տարեկան բեռնվածություն, սակագին, վերանորոգում, սեփականության մոդել:
Ոռոգում	Մինչև 20 կմ առաջնահերթ ցանց:	Ջրային հաշվեկշիռ, շահառու հեկտարներ, օպերատոր և սպասարկման միջոցներ:
Պահեստավորում	Մինչև 2 հանգույց՝ փուլային ներդրմամբ:	Պահպանվող տոննաներ, սեզոնային բեռնվածություն, էներգածախս և գնորդ:
Վերամշակում	Մինչև 10 պատրաստ արտադրական նախագիծ:	Հումք, շուկա, համաֆինանսավորում և իրավական պահանջների ստուգում:
Շուկա	Մինչև 30 արտադրողի միասնական ներկայացում:	Որակի չափանիշներ և վաճառքի պայմանավորվածություններ մինչև ընդլայնում:

Մեքենասարքավորումների գնման, ծառայության պայմանագրի և կոոպերատիվի տարբերակները համեմատվում են կյանքի ցիկլի ծախսով: Միայն ծախսի ցածր լինելը բավարար չէ. հաշվի են առնվում հասանելիությունը, որակը և մրցակցությունը:

6. ՈՒԹՅՍ (SWOT) ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ուժեղ կողմեր	Թույլ կողմեր
Սևանի ավազանի և լեռնային երթուղիների հետ կապ:	Ջրային և այլ ցանցերի մաշվածություն, վիճակի ոչ ամբողջական տվյալներ:
Նորատուսի, Հայրավանքի և այլ վայրերի պատմամշակութային արժեք:	Տեխնիկայի, պահեստավորման և իրացման սահմանափակ հասանելիություն:
Կրթական, մասնագիտական և համայնքային կարողություններ:	Աշխատատեղերի և գործատուների պահանջարկի ոչ բավարար հաշվառում:
Գյուղատնտեսական հողեր և արտադրական ավանդույթներ:	Բնակավայրերի միջև ծառայությունների անհավասար հասանելիություն:
Գործող կամ վերօգտագործման ենթակա արտադրական տարածքներ:	Ճանապարհների, տրանսպորտի, ջրահեռացման և թափոնների խնդիրներ:
Տեղական նախաձեռնություններ և արտաքին գործընկերության հնարավորություն:	Ծրագրերի նախապատրաստման և պահպանման սահմանափակ ֆինանսական կարողություն:

Ուժեղ կողմը ներդրումային հնարավորություն է միայն այն դեպքում, երբ հաստատված են օգտագործման պայմանները, պահանջարկը և ֆինանսական արդյունավետությունը: Տեխնոպարկը այս ծրագրում գյուղատնտեսական մեքենաների կամ դրանց ծառայությունների համակարգ է: Տեխնոլոգիական կենտրոնը առանձին ներդրումային որոշում է:

ՈՒԹՅՍ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅԱՆ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔՆԵՐ

Հնարավորություններ	Սպառնալիքներ
--------------------	--------------

Գործող արտադրողների վերամշակում, պահեստավորում և որակ:	Երաշտ, ցրտահարություն, կարկուտ և հողի դեգրադացիա:
Գյուղական ու մշակութային զբոսաշրջություն և տեղական ծառայություններ:	Սեզոնայնություն, պահանջարկի ու իրացման գների անկայունություն:
Գործատուների հետ ուսուցում և երիտասարդների տեղական զբաղվածություն:	Արտահոսք, մասնագետների պակաս և ուսուցման թույլ կապը աշխատանքին:
Համաֆինանսավորում պետության, դոնորների և մասնավոր հատվածի հետ:	Ֆինանսավորման չհաստատում կամ վճարումների ուշացում:
Էներգախնայողություն և տվյալներով ծառայությունների բարելավում:	Սարքավորման ոչ բավարար օգտագործում և պահպանման միջոցների պակաս:

Ընտրության հիմնական չափանիշներն են բնակչի ծառայության բարելավումը, անվտանգության և եկամտի ազդեցությունը, ներդրման ու պահպանման արժեքը, ֆինանսավորման պատրաստվածությունը և տարածքային արդարությունը:

Նախագծի բարձր տեսանելիությունը կամ ներկայացուցչական նշանակությունը չի գերակայում ջրի անվտանգությանը, հիմնական ծառայության շարունակականությանը և արդեն ստանձնած պարտավորությանը:

SWOT վերլուծության հիման վրա ծրագրի ընտրության չափանիշը երեք բաղադրիչի համադրումն է՝ բնակչի առօրյա ազդեցություն, տնտեսական եկամտաբերության հնարավորություն և ֆինանսավորման իրատեսականություն:

7. 2031 ԹՎԱԿԱՆԻ ՏԵՍԼԱԿԱՆ ԵՎ ՉԱՓԵԼԻ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐ

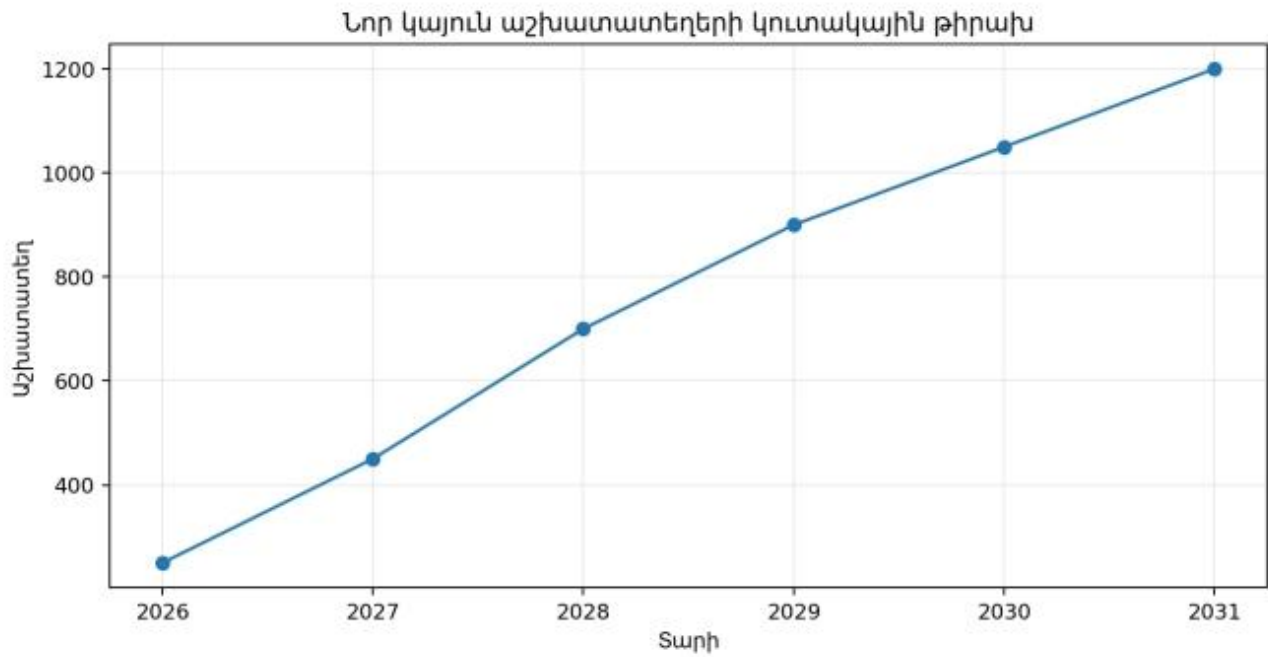
2031 թվականին համայնքը պետք է ունենա ավելի հասանելի հիմնական ծառայություններ, արդյունավետ օգտագործվող ջրային ռեսուրսներ, աշխատող տեղական արտադրություն և կրթությունից զբաղվածություն անցնելու ավելի հստակ հնարավորություններ:

Ստորև նշված ծավալները ընդլայնված ծրագրային սցենարի նպատակներ են: 2027-ի ելակետային ստուգումից հետո յուրաքանչյուր ուղղության համար հաստատվում են տարեկան նվազագույն ապահովված արդյունքը և լրացուցիչ ֆինանսավորումից կախված մասը:

Համայնքի զարգացման տեսլականը գործնական փուլ փոխադրելու համար սահմանվում են հետևյալ հստակ թիրախներն ու ստուգման պաշտոնական աղբյուրները.

Ցուցիչ	2031 թ. թիրախ	Ժամկետ	Ստուգման պաշտոնական աղբյուր
Նոր կայուն աշխատատեղեր	$\geq 1,200$ նոր հաստիք	5 տարի	ՊԵԿ հարկային հաշվետվություններ, հաստատված աշխատանքային պայմանագրեր
Ոռոգման ջրի կորուստ	$\sim 40\%$ -ից $\rightarrow \sim 10\%$	Թիրախային ցանցերում	Անկախ տեխնիկական աուդիտ, թվային ջրաչափման տվյալներ
Գյուղատնտեսական տեխնոլոգիականացում	≥ 500 հեկտար	5 տարի	Շահառու տնտեսությունների և ինտենսիվ այգիների համայնքային գրանցամատյան
Էթնո / գյուղական հյուրատներ	Մինչև 30 միավոր	5 տարի	Տուրիստական ռեզիստոր, գործող և լիցենզավորված հյուրատնային միավորներ
Երիտասարդների մասնագիտական ուսուցում	$\geq 3,000$ մասնակցություն	5 տարի	Կրթական կենտրոնների շրջանավարտների և հավաստագրերի տվյալների բազա

Բարեկարգված հանրային տարածքներ	≥ 12 հիմնական նախագիծ	12 բնակավայր	Համայնքային ակտեր, ավարտված և շահագործման հանձնված պուրակներ
Նոր գազատարի կառուցում	~10 կմ ընդհանուր գիծ	4 բնակավայր	Լճափ, Կարմիրգյուղ, Գանձակ, Ծաղկաշեն՝ գործարկված ցանցեր
Խմելու ջրի կապտաժներ	Ամբողջական վերակառուցում	2 բնակավայր	Գեղարքունիք և Լանջաղբյուր՝ շահագործման հանձնված համակարգեր
Ներդրումային նախագծերի փաթեթ	≥ 25 պատրաստի բիզնես-պլան	5 տարի	«Գավառի զարգացման» հիմնադրամի կողմից հաստատված փաթեթներ
Մասնակցային բյուջետավորում	Տարեկան կայուն ֆոնդ	Յուրաքանչյուր տարի	Առցանց քվեարկությամբ ընտրված և կյանքի կոչված նախագծերի հաշվետվություններ

Աշխատատեղերի տարեկան ծրագրային թիրախների օրինակային բաշխում:

7. 1. 2031 ԹՎԱԿԱՆԻ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ցուցիչ	Նպատակ և սահմանում
Հյուրատներ	Մինչև 30 գործող հյուրատան հիմնում կամ բարելավում: Նոր և գործող օբյեկտները հաշվառվում են առանձին:
Ուսուցում	Մինչև 3 000 ավարտված մասնակցություն: Եզակի մասնակիցներ, ավարտածներ և աշխատանքի անցածներ՝ առանձին ցուցանիշներ:
Հանրային տարածքներ	Առնվազն մեկ առաջնահերթ նախագիծ յուրաքանչյուր բնակավայրում՝ մինչև 12 հիմնական նախագիծ, ըստ հաստատված բյուջեի:
Գազամատակարարում	Մինչև 10 կմ միայն հաստատված պահանջարկով: Հիմնական արդյունքը փաստացի միացված նոր բաժանորդներն են:
Խմելու ջուր	Գեղարքունիք և Լանջաղբյուր. որակի, մատակարարման տևողության և ընդգրկված ընտանիքների բարելավում:
Ներդրումային նախագծեր	Մինչև 25 պատրաստ փաթեթ. առանձին՝ ֆինանսավորված, մեկնարկած և ավարտված նախագծերը:
Մասնակցային ծրագրեր	Տարեկան բաց ընտրություն՝ միայն հաստատված սահմանաչափի ներսում: Առցանց և առկա մասնակցության հնարավորություն:

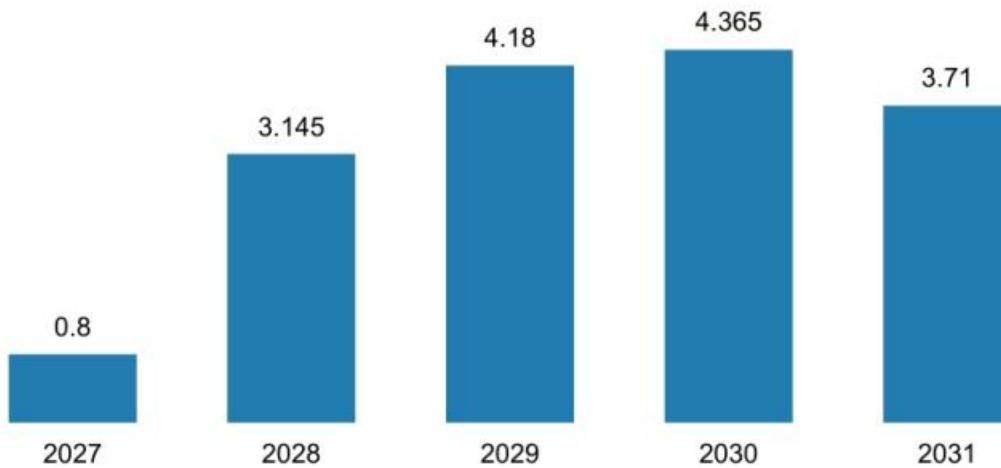
8. ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԱԿ ԵՎ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՐԿ

2027–2031 թվականների ընդլայնված պորտֆելի պլանավորման առավելագույն շրջանակը 16,20 մլրդ դրամ է: Այդ թվում՝ 14,58 մլրդ դրամ ուղղությունների սահմանաչափեր և 1,62 մլրդ դրամ չբաշխված ծրագրային պահուստ:

Սա ֆինանսավորման պահանջի և առաջնահերթությունների առաջարկվող բաշխում է, ոչ շուկայական գնառաջարկներով հաստատված նախահաշիվ: Պահպանվել է ընդհանուր շրջանակը՝ նվազեցնելով թույլ հիմնավորված կազմակերպական ծախսերի սահմանաչափերը և առանձնացնելով հիմնական ծառայությունների փաթեթը:

Տարի	Սահմանաչափ, մլրդ դրամ	Կառավարման շեշտ
2027	0.80	Ելակետ, նախագծում և շտապ ծառայություններ
2028	3.145	Առաջին պատրաստ ենթակառուցվածքներ
2029	4.18	Հիմնավորված ծրագրերի ընդլայնում
2030	4.365	Գործարկում և ազդեցության ստուգում
2031	3.71	Ավարտ, պահպանում և գնահատում

Տարեկան առավելագույն շրջանակը՝ մլրդ դրամ

8.1. ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔ ԵՎ ՀԱՍՏԱՏՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Աղբյուր	Հաստատման հիմք
Համայնքի միջոցներ	Եկամուտների պահպանողական կանխատեսում, պարտադիր ծառայություններ, գործող պարտավորություններ և նոր պահպանման ծախսեր:
Պետական ծրագրեր	Կոնկրետ ծրագրի համապատասխանություն, հայտի և համաֆինանսավորման հաստատում:
Դոնորներ	Հասանելի մրցույթ, ընդունելի ծախսեր, հաստատված դրամաշնորհի և վճարումների ժամանակացույց:
Մասնավոր և սփյուռքյան միջոցներ	Ներդրումային կամ նվիրատվության հստակ պայմաններ, իրական վճարումներ և սեփականության մոդել:

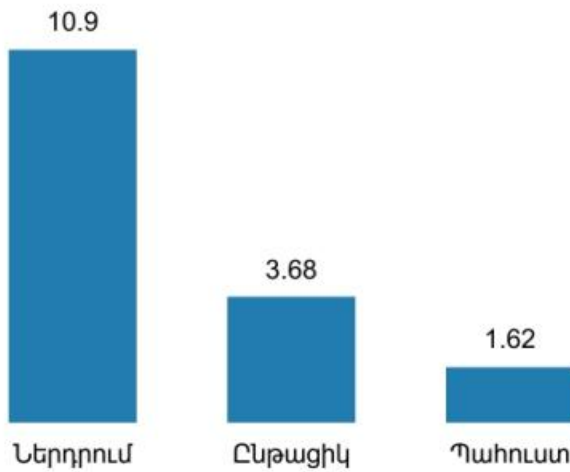
Ազատ ֆինանսական հնարավորություն = պահպանողական մուտքեր – գործող պարտավորություններ – պարտադիր ընթացիկ ծառայություններ – անհրաժեշտ պահուստ և նոր պահպանման ծախսեր: Նույն մուտքը չի հաշվառվում մի քանի նախագծի համար:

Յուրաքանչյուր նախագիծ նշվում է որպես «հաստատված», «հայտ ներկայացված», «հնարավոր աղբյուր» կամ «չֆինանսավորված»: Պայմանագիր կնքվում է միայն համապատասխան ֆինանսական ապահովմամբ: Բնակիչների վճարների կամ հարկային բեռի անփոփոխության երաշխիք չի տրվում առանց առանձին հաշվարկի:

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔ ԵՎ ԾԱԽՍԻ ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄ

Բաղադրիչ	Մլրդ դրամ	Իմաստ
Ներդրումային բաղադրիչ	10.90	Շինարարություն, սարքավորում և այլ ակտիվներ. դասակարգումը ճշտվում է նախագծով:
Ընթացիկ և ծրագրային բաղադրիչ	3.68	Ուսուցում, աջակցություն, կառավարում և պահպանման սկզբնական միջոցներ:
Զբաղիված պահուստ	1.62	Ընդհանուր շրջանակի 10%-ը. ծախսման ավտոմատ իրավունք չէ:
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	16.20	2027–2031 պլանավորման վերին շրջանակ:

Ծախսային կառուցվածք՝ մլրդ դրամ

Պահուստը բաշխվում է միայն փաստաթղթավորված ռիսկի, թարմացված նախահաշվի և լիազորված որոշման հիման վրա: Բաշխելիս նույն գումարը հանվում է պահուստից և ավելացվում ստացող նախագծին: Չօգտագործված պահուստը չի ներկայացվում որպես կատարված աշխատանք:

8.2. ՈՒՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Ուղղություն	Մլրդ. դրամ	Արդյունք և Նախապայման
Գյուղատնտեսություն և տեխնոպարկ	2.40	Մինչև 500 հա, մինչև 6 տեխնիկական միավոր կամ համարժեք ծառայություն՝ հաստատված պահանջարկով:
Զբոսաշրջություն	1.00	Մինչև 30 նոր կամ բարելավված հյուրատուն, եկամուտների և գիշերակացների հաշվառում:
Երիտասարդների մասնագիտական զարգացում	0.75	Մինչև 3 000 ավարտված մասնակցություն, եզակի անձանց և աշխատանքի անցածների առանձին հաշվառում:
Արտադրություն և աշխատատեղեր	1.80	Գործարկվող արտադրական նախագծեր . ներդրում ամբողջ ծրագրի մինչև 1 200 աշխատատեղի սցենարում:

Բոլոր գումարները առաջարկվող սահմանաչափեր են: Դրանք ներառում են համապատասխան ուղղության նախապատրաստումը, իրականացումը և նշված ընթացիկ բաղադրիչը: Այլ աղբյուրից նույն ծախսը չի գումարվում կրկնակի:

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱՄՓՈՓՄԱՆ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ուղղություն	Մլրդ. դրամ	Արդյունք և Նախապայման
Ներդրումների համակարգ և հիմնադրամ	0.30	Նախագծերի պատրաստում և համաֆինանսավորում. հիմնադրամը ստեղծվում է միայն առավելության հիմնավորմամբ:
Հանրային տարածքներ	1.50	Մինչև 12 հիմնական նախագիծ՝ կարիքին ու օգտագործողներին համապատասխան չափերով:
Ոռոգում	2.40	Մինչև 20 կմ, ջրաչափված արդյունք և հաստատված սպասարկող:
Գազամատակարարում	0.90	Մինչև 10 կմ՝ բաժանորդների պահանջարկով և օպերատորի համաձայնեցմամբ:
Խմելու ջուր	1.05	Երկու բնակավայրի ջրի որակ, հասանելիություն և կորուստների նվազեցում:

Բոլոր գումարները առաջարկվող սահմանաչափեր են: Դրանք ներառում են համապատասխան ուղղության նախապատրաստումը, իրականացումը և նշված ընթացիկ բաղադրիչը: Այլ աղբյուրից նույն ծախսը չի գումարվում կրկնակի:

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱՄՓՈՓՄԱՆ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ուղղություն	Մլրդ. դրամ	Արդյունք և Նախապայման
Սոցիալական աջակցություն	0.30	Կարիքի վրա հիմնված խորհրդատվություն, վերապատրաստում և սոցիալական աջակցություն:
Թվայնացում, թափոններ, Էներգիա	0.60	Միասնական տվյալներ, թափոնների փորձնական լուծումներ, Էներգախնայող ներդրումներ:
Հիմնական ծառայությունների լրացուցիչ փաթեթ	1.58	Ճանապարհ, ջրահեռացում, տրանսպորտ, նախադպրոցական և ներառական ծառայություններ:
Զբաղիված ծրագրային պահուստ	1.62	Գնային, տեխնիկական և ժամկետային ռիսկերի վերահսկվող ծածկույթ:

Բոլոր գումարները առաջարկվող սահմանաչափեր են: Դրանք ներառում են համապատասխան ուղղության նախապատրաստումը, իրականացումը և նշված ընթացիկ բաղադրիչը: Այլ աղբյուրից նույն ծախսը չի գումարվում կրկնակի:

Ընդամենը՝ 16,20 մլրդ. դրամ: Մանրամասն տարեկան համադրումը՝ Հավելված 3-ում:

9.1. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՆՈՐԱՐԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գյուղատնտեսական արտադրողականության, ջրախնայողության, տեխնիկայի հասանելիության և տեղում ստեղծվող հավելյալ արժեքի բարձրացում: Պահպանվում են տեխնոպարկի, խորհրդատվության, պահեստավորման, վերամշակման և տեղական բրենդի ուղղությունները:

2027–2031 սահմանաչափ՝ 2.40 մլրդ դրամ: Այդ թվում՝ ներդրումային 1.95, ընթացիկ և ծրագրային 0.45 մլրդ դրամ: Սա առաջարկվող բաշխում է, ոչ հաստատված նախահաշիվ:

Իրականացման նախապայմաններ

Տեխնիկայի գնման որոշումը համեմատվում է վարձակալության, ծառայության գնման և կոոպերատիվ մոդելի հետ: Յուրաքանչյուր միավորի համար հաշվարկվում են տարեկան աշխատանքային ժամերը, սպասարկվող հեկտարները, սակագինը, վառելիքը, վերանորոգումը և փոխարինման միջոցները:

Պատասխանատուներ

Գյուղատնտեսական պատասխանատու, տեխնիկայի ընտրված օպերատոր, շահառու տնտեսություններ և ջրային համակարգի սպասարկող:

Արդյունքի նկատմամբ պահանջ

Տնտեսությունների առաջնահերթությունը գնահատվում է ջրի ապահովվածությամբ, արտադրանքի իրացմամբ և համաֆինանսավորման կարողությամբ՝ փոքր տնտեսությունների հասանելիության պահպանմամբ: Ինտենսիվ և օրգանական այգեգործության համար պահանջվում են տեղանքին համապատասխան փորձարկումներ և կիրառելի հավաստագրման պայմանների ստուգում:

ԾՐԱԳՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Տարի	Գործողություն	Մլն դրամ	Ստուգվող արդյունք
2027	Հողերի, ջրի, գործող տեխնիկայի և գնորդների քարտեզագրում. փորձական տնտեսությունների ընտրություն:	60	Հաստատված ելակետ և փորձական ծրագրի անձնագիր:

2028	Պահանջարկով հիմնավորված տեխնիկայի կամ ծառայությունների առաջին փուլ, խորհրդատվություն և փորձադաշտեր:	540	Տեխնիկայի փաստացի բեռնվածություն և սպասարկված եզակի տնտեսություններ:
2029	Փորձարկման արդյունքով ջրախնայող տեխնոլոգիաների ընդլայնում և պահեստի առաջին փուլ:	650	Բեռնված պահեստային հզորություն, բարելավված եզակի հեկտարներ:
2030	Պայմանավորված հոլմքով և շուկայով վերամշակման ու կոոպերացիայի աջակցություն:	650	Գործող արտադրող խմբեր և վաճառված արտադրանք:
2031	Արդյունավետ լուծումների ընդլայնում, որակ, փաթեթավորում, վաճառքի և արտահանման պատրաստվածություն:	500	Մինչև 500 հա, 6 տեխնիկական միավոր, 2 պահեստային հանգույց՝ հիմնավորված սցենարով:

Ընդամենը՝ 2,400 մլն դրամ: Թվերը ներառում են տվյալ ուղղության բոլոր նախատեսված բաղադրիչները և ամբողջությամբ համընկնում են Հավելված 3-ի հետ:

Տարեկան պայմանագրային թիրախը սահմանվում է ֆինանսավորված ծավալի համար: Եթե ֆինանսավորումը պակասում է, կրճատվում կամ հետաձգվում է չսկսված փուլը. արդեն գործարկված օբյեկտի անվտանգության և պահպանման միջոցները պաշտպանվում են:

ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

- Գյուղատնտեսական ռեսուրսների միասնական քարտեզ և խորհրդատվություն:
- Տեխնիկայի ծառայությունների հասանելիություն՝ փոքր տնտեսությունների համար հստակ հերթագրմամբ:
- Մշակաբույսի ու հողամասի համապատասխան ջրախնայող լուծումներ:
- Պահեստավորում, տեսակավորում և վերամշակում՝ հաստատված հոլմքով և շուկայով:

- Որակ, փաթեթավորում և «Gavar» տեղական բրենդի կանոններ:

Մոնիթորինգ և կայունություն

Հեկտարները հաշվառվում են եզակի հողամասերով: Նույն հողամասում ոռոգման և տեխնիկայի միաժամանակյա ներդրումը չի մեծացնում բարելավված տարածքի թիվը կրկնակի: Պահեստավորման արդյունավետությունը չափվում է նաև օգտագործվող հզորությամբ և պահպանման կորուստներով:

Յուրաքանչյուր փուլի վերջում գնահատվում են ծախսը, փաստացի օգտագործումը և արդյունքը: Ընդլայնումը թույլատրվում է միայն պահանջարկի և պահպանման ֆինանսավորման առկայության դեպքում:

9.2. ԶԲՈՍԱՇՐՋՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ

Նորատուսի, Հայրավանքի և համայնքի այլ մշակութային ու բնական վայրերի պահպանության հետ համատեղ զարգացնել զբոսաշրջային ծառայությունները, գիշերակացերը և տեղական եկամուտները: Պահպանվում են երթուղիները, հյուրատները, զբոսավարները, միջոցառումների օրացույցն ու միասնական ներկայացումը:

2027–2031 սահմանաչափ՝ 1.00 մլրդ դրամ: Այդ թվում՝ ներդրումային 0.65, ընթացիկ և ծրագրային 0.35 մլրդ դրամ: Սա առաջարկվող բաշխում է, ոչ հաստատված նախահաշիվ:

Իրականացման նախապայմաններ

Նոր հյուրատան աջակցությունից առաջ գնահատվում են գործող առաջարկը, սեզոնայնությունը, վճարունակ պահանջարկը, ջուրը, կոյուղին, հասանելիությունը և գործառնական ծախսերը: Ժառանգության վայրերում աշխատանքները սկսվում են սեփականատիրոջ և իրավասու կառույցների անհրաժեշտ համաձայնեցումներից հետո:

Պատասխանատուներ

Զբոսաշրջության և մշակույթի պատասխանատու, ժառանգության իրավասու կառույցներ, մասնավոր ծառայություններ մատուցողներ:

Արդյունքի նկատմամբ պահանջ

«Gavar-Tour»-ը նախ զարգացվում է գործող համայնքային կայքի կամ առկա հարթակների միջոցով: Առանձին բարդ համակարգ կառուցվում է միայն գործառնության անհրաժեշտությամբ: Թվային գործիքի, վերապատրաստումների, նշանների և միջոցառումների ծախսերը գնումների պլանում բաժանվում են:

ԾՐԱԳՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Տարի	Գործողություն	Մլն դրամ	Ստուգվող արդյունք
2027	Գործող ծառայությունների և գիշերակացերի ելակետ, երթուղիների ու առաջնահերթ փոքր ենթակառուցվածքների ընտրություն:	30	Առնվազն 5 երթուղու պատրաստման նպատակ՝ պատասխանատվություն:
2028	Ուղղորդող նշաններ, հասանելիություն, սանիտարական և այցելուների սպասարկման առաջին աշխատանքներ:	180	Գործարկված վայրեր, այցելուների հաշվառում և պահպանման պատասխանատվություն:
2029	Պարզ միասնական թվային ներկայացում, ամրագրման գործող հարթակների կապակցում և մասնագետների ուսուցում:	240	Հրապարակված ծառայություններ, հարցումներ, ամրագրումներ և ուսուցման ավարտ:
2030	Պահանջարկը հաստատած հյուրատների մրցության համաֆինանսավորում:	300	Նոր և բարելավված հյուրատների առանձին հաշվառում:
2031	Գործող ծառայությունների որակի բարձրացում, սեզոնի երկարացում և արդյունքի գնահատում:	250	Մինչև 30 հյուրատան հիմնում կամ բարելավում՝ կայուն գործունեության պայմանով:

Ընդամենը՝ 1,000 մլն դրամ: Թվերը ներառում են տվյալ ուղղության բոլոր նախատեսված բաղադրիչները և ամբողջությամբ համընկնում են Հավելված 3-ի հետ:

Տարեկան պայմանագրային թիրախը սահմանվում է ֆինանսավորված ծավալի համար: Եթե ֆինանսավորումը պակասում է, կրճատվում կամ հետաձգվում է չսկսված փուլը. արդեն գործարկված օբյեկտի անվտանգության և պահպանման միջոցները պաշտպանվում են:

ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

- Նորատուս—Հայրավանք և այլ մշակութային ու բնական երթուղիներ:
- Այցելուների ուղղորդում, սանիտարական ծառայություններ և մատչելիություն:
- Գյուղական ու Էթնոգրաֆիկ հյուրատներ և տեղական խոհանոցի ներկայացում:
- Զբոսավարների ուսուցում, միջոցառումների տարեկան օրացույց և թվային ներկայացում:

Մոնիթորինգ և կայունություն

Հյուրատների ցուցանիշը չի ներառում զբոսավարին կամ ռեստորանին որպես հյուրատուն: Առանձին ներկայացվում են նոր հյուրատունը, բարելավված գործող հյուրատունը, գիշերակացը, սեզոնային զբաղվածությունը և տեղական եկամուտը:

Յուրաքանչյուր փուլի վերջում գնահատվում են ծախսը, փաստացի օգտագործումը և արդյունքը: Ընդլայնումը թույլատրվում է միայն պահանջարկի և պահպանման ֆինանսավորման առկայության դեպքում:

9.3. ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐԻ ԵՎ ՊԱՏԱՆԻՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՉԱՐԳԱՑՈՒՄ

Կապել մասնագիտական կողմնորոշումը, ուսուցումը, պրակտիկան և զբաղվածությունը: Պահպանվում են ՏՏ, արհեստների, սպասարկման, գյուղատնտեսական տեխնոլոգիաների և ձեռնարկատիրական հմտությունների ուղղությունները, ինչպես նաև շարժական կրթական խմբերը:

2027–2031 սահմանաչափ՝ 0.75 մլրդ դրամ: Այդ թվում՝ ներդրումային 0.20, ընթացիկ և ծրագրային 0.55 մլրդ դրամ: Սա առաջարկվող բաշխում է, ոչ հաստատված նախահաշիվ:

Իրականացման նախապայմաններ

Նախ գնահատվում են երիտասարդական տան, կրթական հաստատությունների և գործող ծրագրերի տարածքները, սարքավորումները և աշխատակիցները: Նոր

կենտրոնի կառուցումը կամ առանձին համակարգի ստեղծումը թույլատրելի է միայն չբավարարված պահանջարկի և ավելի արդյունավետ տարբերակի բացակայության դեպքում:

Պատասխանատուներ

Կրթության և երիտասարդության պատասխանատու, ընտրված կրթական գործընկերներ և գործատուներ:

Արդյունքի նկատմամբ պահանջ

3 000-ը ավարտված ուսուցման մասնակցությունների գումարն է, ոչ պարտադիր 3 000 տարբեր անձ: Գրանցվում են եզակի մասնակիցը, տարիքային խումբը, բնակավայրը, ծրագրի ժամերը, ավարտը և 6 ու 12 ամիս անց զբաղվածությունը: Աշխատանքային տարիքի մասնակիցները գնահատվում են առանձնացված խմբով:

ԾՐԱԳՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Տարի	Գործողություն	Մլն դրամ	Ստուգվող արդյունք
2027	Աշխատաշուկայի պահանջարկ, առկա կենտրոնների կարողություններ, կարիերայի խորհրդատվություն և փորձնական դասընթացներ:	80	200 ավարտված մասնակցության պլանավորման նպատակ:
2028	Գործատուների պահանջներին համապատասխան կարճաժամկետ ուսուցում:	140	500 ավարտված մասնակցություն:
2029	Պրակտիկայի և մենթորության ընդլայնում՝ ուսուցման շարունակմամբ:	160	700 ավարտված մասնակցություն, առանձին՝ պրակտիկայի տեղեր:
2030	Միկրոբիզնեսի գաղափարների մրցույթներ, գործնական ուղեկցում և աշխատանքային անցման աջակցություն:	180	800 ավարտված մասնակցություն:

2031	Շարժական կրթական ծառայությունների կայունացում և հետուսուցումային արդյունքների գնահատում:	190	800 ավարտված մասնակցություն. հնգամյա գումարը՝ 3 000:
------	--	-----	--

Ընդամենը՝ 750 մլն դրամ: Թվերը ներառում են տվյալ ուղղության բոլոր նախատեսված բաղադրիչները և ամբողջությամբ համընկնում են Հավելված 3-ի հետ:

Տարեկան պայմանագրային թիրախը սահմանվում է ֆինանսավորված ծավալի համար: Եթե ֆինանսավորումը պակասում է, կրճատվում կամ հետաձգվում է չսկսված փուլը. արդեն գործարկված օբյեկտի անվտանգության և պահպանման միջոցները պաշտպանվում են:

ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

- Տարիքային խմբին համապատասխան մասնագիտական կողմնորոշում:
- Աշխատաշուկայի պահանջարկով ուսուցում և գործնական աշխատանքի գնահատում:
- Գործատուների հետ պրակտիկա և մենթորություն:
- Գյուղական բնակավայրեր հասնող շարժական կրթական ծառայություններ:
- Գաղափարի մշակման աջակցություն՝ գործող բիզնես դառնալու առանձին գնահատմամբ:

Մոնիթորինգ և կայունություն

750 մլն դրամ / 3 000 մասնակցություն հարաբերությունը 250 հազար դրամ է, սակայն դա դասընթացի սակագին չէ. փաթեթը ներառում է սարքավորում, շարժական ծառայություն, խորհրդատվություն և գործնական փուլեր: Գնումներում յուրաքանչյուր բաղադրիչը բաժանվում է:

Յուրաքանչյուր փուլի վերջում գնահատվում են ծախսը, փաստացի օգտագործումը և արդյունքը: Ընդլայնումը թույլատրվում է միայն պահանջարկի և պահպանման ֆինանսավորման առկայության դեպքում:

9.4. ՆՈՐ ԱՇԽԱՏԱՏԵՂԵՐ ԵՎ ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ԳՈՏԻ

Զօգտագործվող կամ թերբեռնված տարածքները ներգրավել տնտեսական շրջանառության մեջ և աջակցել աշխատող արտադրական նախագծերին:

Պահպանվում են փոքր արտադրությունը, տարածքների վերագործարկումը, ինժեներական ենթակառուցվածքները և վաճառքի շղթաները:

2027–2031 սահմանաչափ՝ 1.80 մլրդ դրամ: Այդ թվում՝ ներդրումային 1.50, ընթացիկ և ծրագրային 0.30 մլրդ դրամ: Սա առաջարկվող բաշխում է, ոչ հաստատված նախահաշիվ:

Իրականացման նախապայմաններ

Նոր արտադրական գոտու կառուցումից առաջ անհրաժեշտ են հողային և գույքային իրավունքների ստուգում, տեխնիկական վիճակ, էլեկտրաէներգիայի ու ջրի պահանջարկ, շահագրգիռ վարձակալներ և ծախսերի համեմատություն գործող տարածքների օգտագործման հետ: Զգբաղեցվող տարածքի շինարարությունը չի դիտարկվում որպես ինքնանպատակ:

Պատասխանատուներ

Տնտեսական զարգացման և գույքի պատասխանատուներ, մասնավոր ներդրողներ, կոմունալ օպերատորներ:

Արդյունքի նկատմամբ պահանջ

Համայնքի ներդրումը չի փոխարինում գործարարի սեփական կապիտալին և վաճառքի ռիսկի գնահատմանը: Աջակցությունը տրամադրվում է սահմանված ընտրությամբ, համաֆինանսավորմամբ, արդյունքի պարտավորությամբ և չկատարման պայմաններով: Աշխատատեղերի տարեկան թիրախը հաստատվում է գործատուի նախագծով:

ԾՐԱԳՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Տարի	Գործողություն	Մլն դրամ	Ստուգվող արդյունք
2027	Մինչև 20 տարածքի նախնական գույքագրում՝ խորացված փորձաքննություն միայն ընտրված օբյեկտների համար:	40	Տարածք, սեփականություն, վիճակ, հնարավոր գործունեություն:
2028	Պահանջարկ ունեցող տարածքների փոքր բարելավումներ և ներդրումային նախագծերի պատրաստում:	200	Ներդրողի մասնակցություն և ֆինանսական փակման պատրաստ նախագիծ:

2029	Առաջին պայմանավորված ներդրողների համար անհրաժեշտ կոմունալ ու ինժեներական աշխատանքներ:	500	Օգտագործվող մակերես և գործարկված արտադրություն:
2030	Գործարկված արտադրությունների ընդլայնում, շուկաների և մատակարարման շղթաների զարգացում:	560	Փաստացի ներդրում, վաճառք և ստեղծված զբաղվածություն:
2031	Արտադրական տարածքների կայուն շահագործում և փաստացի զբաղվածության ստուգում:	500	Ներդրում ամբողջ ծրագրի մինչև 1 200 աշխատատեղի սցենարում՝ առանց կրկնակի հաշվարկի:

Ընդամենը՝ 1,800 մլն դրամ: Թվերը ներառում են տվյալ ուղղության բոլոր նախատեսված բաղադրիչները և ամբողջությամբ համընկնում են Հավելված 3-ի հետ:

Տարեկան պայմանագրային թիրախը սահմանվում է ֆինանսավորված ծավալի համար: Եթե ֆինանսավորումը պակասում է, կրճատվում կամ հետաձգվում է չսկսված փուլը. արդեն գործարկված օբյեկտի անվտանգության և պահպանման միջոցները պաշտպանվում են:

ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

- Գործող տարածքների վերօգտագործում՝ հնարավոր նվազագույն լրացուցիչ ներդրումով:
- Ներդրողի պահանջարկին համապատասխան ճանապարհ, ջուր, հոսանք և այլ կապեր:
- Փոքր արտադրողների և տեղական մատակարարների համագործակցություն:
- Վաճառքի և աշխատանքային պայմանների հաշվառում՝ գործարկման պահից:

Մոնիթորինգ և կայունություն

Համայնքապետարանը չի ենթադրում գործատուների հարկային անհատական տվյալների ինքնաբերական հասանելիություն: Մոնիթորինգը հիմնվում է իրավաչափ

տրամադրված տվյալների, համախմբված պաշտոնական վիճակագրության և ստուգելի գործատուական փաստաթղթերի վրա:

Յուրաքանչյուր փուլի վերջում գնահատվում են ծախսը, փաստացի օգտագործումը և արդյունքը: Ընդլայնումը թույլատրվում է միայն պահանջարկի և պահպանման ֆինանսավորման առկայության դեպքում:

9.5. «ԳԱՎԱՌԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ ԵՎ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐ

Զևավորել պատրաստ նախագծերի, միջոցների ներգրավման և համաֆինանսավորման համակարգ: Հիմնադրամի գաղափարը պահպանվում է, սակայն առանձին իրավաբանական անձ ստեղծելը պարտադիր առաջին քայլ չէ: Նախ գործարկվում է փոքր ծրագրային համակարգում՝ գործող կառավարման կարողությունների հիման վրա:

2027–2031 սահմանաչափ՝ 0.30 մլրդ դրամ: Այդ թվում՝ ներդրումային 0.00, ընթացիկ և ծրագրային 0.30 մլրդ դրամ: Սա առաջարկվող բաշխում է, ոչ հաստատված նախահաշիվ:

Իրականացման նախապայմաններ

Հիմնադրամի ստեղծման համար պետք է համեմատել գործող ստորաբաժանման, գործընկեր կառույցի և առանձին հիմնադրամի արժեքը, իրավական հնարավորություններն ու հաշվետվողականությունը: Կառավարման կառուցվածքը, շահերի բախման կանոնները և միջոցների օգտագործման կարգը հաստատվում են մինչև ֆինանսավորումը:

Պատասխանատուներ

Ծրագրերի համակարգող, ֆինանսական և իրավական պատասխանատուներ, անհրաժեշտության դեպքում հիմնադրամի կառավարման մարմին:

Արդյունքի նկատմամբ պահանջ

300 մլն դրամի ընդհանուր սահմանաչափից առավելագույնը 60 մլն դրամը նախատեսվում է մոդելի, նախագծերի պատրաստման և համակարգման համար, 220 մլն՝ մրցութային համաֆինանսավորման, 20 մլն՝ անկախ ստուգման ու հաշվետվողականության համար: Այս բաժանումը նախահաշիվների հաստատման ենթակա սահմանաչափ է:

ԾՐԱԳՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Տարի	Գործողություն	Մլն դրամ	Ստուգվող արդյունք
2027	Իրավական և կազմակերպական մոդելի համեմատություն, ընթացակարգեր և ծրագրերի միասնական հաշվառում:	10	Ընտրված մոդել՝ 10 մլն դրամի սահմանաչափում:
2028	Ներդրումային փաթեթների պատրաստում և ֆինանսավորման մրցույթների օրացույց:	40	Ֆինանսավորման դիմելու պատրաստ նախագծեր:
2029	Մրցութային փոքր համաֆինանսավորում և հաստատված ծրագրերի ուղեկցում:	80	Գումար ստացած և մեկնարկած նախագծերի առանձին ցուցակ:
2030	Նպատակային ներդրումային աշխատանք և արդյունքով պայմանավորված համաֆինանսավորում:	90	Փաստացի ներգրավված միջոցներ՝ աղբյուրի և նախագծի կապով:
2031	Արդյունավետ նախագծերի ընդլայնում, հաշվետվություն և անկախ ստուգում:	80	Մինչև 25 պատրաստ ներդրումային փաթեթ՝ առանց հանդիպումները արդյունք համարելու:

Ընդամենը՝ 300 մլն դրամ: Թվերը ներառում են տվյալ ուղղության բոլոր նախատեսված բաղադրիչները և ամբողջությամբ համընկնում են Հավելված 3-ի հետ:

Տարեկան պայմանագրային թիրախը սահմանվում է ֆինանսավորված ծավալի համար: Եթե ֆինանսավորումը պակասում է, կրճատվում կամ հետաձգվում է չսկսված փուլը. արդեն գործարկված օբյեկտի անվտանգության և պահպանման միջոցները պաշտպանվում են:

ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

- Յուրաքանչյուր նախագծի մեկ ծածկագիր, աղբյուրների և վճարումների առանձին հաշվառում:
- Ներդրումային հանդիպումների ֆինանսավորում միայն հստակ առաջադրանքով և արդյունքով:
- Ֆինանսավորման որոշումների հրապարակում և շահերի բախման բացահայտում:
- Պատրաստ փաթեթների որակի ստուգում, ոչ միայն փաստաթղթերի քանակի աճ:

Մոնիթորինգ և կայունություն

Եթե հիմնադրամը փոխանցում է միջոցներ ոլորտային նախագծին, համախմբված հաշվետվությունում փոխանցումը չի գումարվում վերջնական ծախսին: Սեփականությունը, ստացողը, վերջնական ծախսը և մասնավոր մասնակցությունը հստակ առանձնացվում են:

Յուրաքանչյուր փուլի վերջում գնահատվում են ծախսը, փաստացի օգտագործումը և արդյունքը: Ընդլայնումը թույլատրվում է միայն պահանջարկի և պահպանման ֆինանսավորման առկայության դեպքում:

9.6. ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒՄ ԵՎ ՆՈՐ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՏԱՐԱԾՔՆԵՐ

Բոլոր 12 բնակավայրերում ապահովել անվտանգ, հասանելի և պահպանվող հանրային տարածքներ: Պահպանվում են այգիները, խաղահրապարակները, կանաչապատումը, հանգստի գոտիները, լուսավորությունը և հանրային կահավորումը:

2027–2031 սահմանաչափ՝ 1.50 մլրդ դրամ: Այդ թվում՝ ներդրումային 1.20, ընթացիկ և ծրագրային 0.30 մլրդ դրամ: Սա առաջարկվող բաշխում է, ոչ հաստատված նախահաշիվ:

Իրականացման նախապայմաններ

Յուրաքանչյուր բնակավայրի մեկ նախագիծը համաչափ մասնակցության սկզբունք է, ոչ հավասար դրամական գումար: Չափը որոշվում է օգտագործողների, երեխաների թվի, չբավարարված կարիքի, հասանելիության, անվտանգության և պահպանման հնարավորության հիման վրա:

Պատասխանատուներ

Քաղաքաշինության և կոմունալ ծառայությունների պատասխանատուներ, բնակավայրի վարչական ղեկավար, ընտրված սպասարկող:

Արդյունքի նկատմամբ պահանջ

Յուրաքանչյուր նախագիծ ներառում է հետիոտնային և ներառական հասանելիություն, ջրահեռացում, անվտանգ կյուլթեր, լուսավորություն և տարեկան սպասարկման պարտավորություն: 1,50 մլրդ սահմանաչափի 1,20 մլրդը ներդրումային, 0,30 մլրդը ընթացիկ բաղադրիչ է. բաժանումը ճշտվում է նախագծերով:

ԾՐԱԳՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Տարի	Գործողություն	Մլն դրամ	Ստուգվող արդյունք
2027	12 բնակավայրի տարածքների գույքագրում, հանրային քննարկում և նախագծերի ընտրություն:	40	12 համառոտ անձնագիր՝ գույքային և սպասարկման պայմաններով:
2028	Առաջին 4 բնակավայրի առաջնահերթ նախագծերի իրականացում:	340	Մինչև 4 ավարտված նախագիծ:
2029	Հաջորդ 4 բնակավայրի նախագծեր և նախորդների պահպանման ստուգում:	400	Մինչև 8 ավարտված նախագիծ՝ կուտակային:
2030	Մնացած 4 բնակավայրի նախագծերի իրականացում:	420	Մինչև 12 ավարտված նախագիծ՝ կուտակային:
2031	12 նախագծի շահագործման, անվտանգության, կանաչապատման և վերանորոգման համակարգի կայունացում:	300	Գործող և սպասարկվող տարածքներ, օգտագործողների գնահատում:

Ընդամենը՝ 1,500 մլն դրամ: Թվերը ներառում են տվյալ ուղղության բոլոր նախատեսված բաղադրիչները և ամբողջությամբ համընկնում են Հավելված 3-ի հետ:

Տարեկան պայմանագրային թիրախը սահմանվում է ֆինանսավորված ծավալի համար: Եթե ֆինանսավորումը պակասում է, կրճատվում կամ հետաձգվում է չսկսված փուլը: արդեն գործարկված օբյեկտի անվտանգության և պահպանման միջոցները պաշտպանվում են:

ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

- Բնակավայրային կարիքների հրապարակային ընտրություն:
- Այգիներ, խաղահրապարակներ և ընտանեկան հանգստի գոտիներ:
- Լուսավորություն, կանաչապատում, նստարաններ և աղբամաններ:
- Տարեկան անվտանգության և հասանելիության ստուգում:

Սոնիթորինգ և կայունություն

2031-ից հետո պահպանման տարեկան արժեքը հաշվարկվում և ներառվում է հաջորդ միջնաժամկետ պլանում: Տարածքի կառուցումը չի համարվում ավարտված առանց սպասարկող կազմակերպության, անվտանգության ստուգման և բնակիչների օգտագործման հնարավորության:

Յուրաքանչյուր փուլի վերջում գնահատվում են ծախսը, փաստացի օգտագործումը և արդյունքը: Ընդլայնումը թույլատրվում է միայն պահանջարկի և պահպանման ֆինանսավորման առկայության դեպքում:

9.7. ՈՌՈԳՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄ

Գեղարքունիքի, Լանջաղբյուրի, Ծաղկաշենի և ուսումնասիրությամբ ընտրված այլ առաջնահերթ հատվածների համար վերականգնել ջրի արդյունավետ մատակարարումը: Մինչև 20 կմ ցանցը պահպանվում է որպես պլանավորման վերին ծավալ՝ հաստատված նախահաշվով և շահառու տարածքներով:

2027–2031 սահմանաչափ՝ 2.40 մլրդ դրամ: Ներդրումային բաղադրիչ՝ 2.10, ընթացիկ և ծրագրային՝ 0.30 մլրդ դրամ: Գումարները նախագծմամբ ճշգրտվող սահմանաչափեր են:

Մինչև մեկնարկը պարտադիր է

Սեզոնային ջրային հաշվեկշիռ, աղբյուրի օգտագործման պայմաններ, սեփականատեր և օպերատոր, հողային իրավունքներ, խողովակների տրամագիծ և ճնշում, պոմպերի էներգածախս, սպասարկվող հեկտարներ և տնտեսությունների պահանջարկ: Փակ խողովակաշարը համեմատվում է այլ վերականգնման տարբերակների հետ:

Իրականացման և շահագործման պայման

Պատասխանատուներն են ծրագրի տեխնիկական համակարգողը և համաձայնեցված ջրային օպերատորը: 40% սկզբնական կորուստը ստուգվում է, ոչ ընդունվում որպես փաստ: Ջրի հաշվառումը կազմակերպվում է մինչև շինարարությունը և յուրաքանչյուր գործարկված հատվածում: Տարեկան պլանը սահմանում է նվազագույն սպասարկվող հեկտարներն ու ջրամատակարարման արդյունքը:

ԾՐԱԳՐԻ ՓՈԽԼԱՅԻՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ

Տարի	Գործողություն	Մլն դրամ	Արդյունք
2027	Ջրային և տեխնիկական աուդիտ, ելակետային չափում, նախագծում և առաջին հատվածի պատրաստում:	140	Համադրելի ելակետ և պատրաստ նախագիծ:
2028	Առաջին մինչև 5 կմ հատվածի իրականացում ու չափում:	550	Մինչև 5 կմ կուտակային:
2029	Հաջորդ հատվածների իրականացում՝ փորձի հիման վրա:	600	Մինչև 10 կմ կուտակային:
2030	Առաջնահերթ ցանցի ընդլայնում՝ հաստատված ջրային հաշվեկշռով:	600	Մինչև 15 կմ կուտակային:
2031	Ցանցի ավարտ, շահագործման և կորուստների սեզոնային գնահատում:	510	Մինչև 20 կմ. մոտ 10% կորուստ միայն հիմնավորված թիրախային ցանցերում:

Ընդամենը՝ 2,400 մլն դրամ: Տարեկան գումարների համադրումը՝ Հավելված 3-ում:

Աշխատանքի ավարտը հաստատվում է տեխնիկական ընդունմամբ, գործարկմամբ և սպասարկման պարտավորությամբ: Ծախսված միջոցը կամ կառուցված երկարությունը չեն փոխարինում բնակչի ստացած ծառայության արդյունքին:

9.8. ՄՈՏ 10 ԿՄ ԳԱԶԱՏԱՐ՝ 4 ԲՆԱԿԱՎԱՅՐ

Լճափի, Կարմիրգյուղի, Գանձակի և Ծաղկաշենի չսպասարկվող հատվածներում գնահատել և ըստ անհրաժեշտության ընդլայնել գազամատակարարումը: Մոտ 10 կմ-ը վերին ծրագրային ծավալ է: Շինարարության չափը կախված է փաստացի միացումների պահանջարկից և օպերատորի հաստատված լուծումից:

2027–2031 սահմանաչափ՝ 0.90 մլրդ դրամ: Ներդրումային բաղադրիչ՝ 0.80, ընթացիկ և ծրագրային՝ 0.10 մլրդ դրամ: Գումարները նախագծմամբ ճշգրտվող սահմանաչափեր են:

Մինչև մեկնարկը պարտադիր է

Օպերատորի տեխնիկական պայմաններ, հնարավոր նոր բաժանորդների ցանկ, միացման պատրաստակամություն, ընտանիքի միացման ծախս, երթուղի և գույքային իրավունքներ, շինարարության ու շահագործման պատասխանատու: Ջեռուցման արդյունավետ այլընտրանքների համեմատությունը կատարվում է կոնկրետ բնակավայրի պայմաններով:

Իրականացման և շահագործման պայման

900 մլն դրամը նախնական սահմանաչափ է, ոչ 10 կմ-ի հաստատված արժեք: Եթե տեխնիկական նախահաշիվը գերազանցում է այն, ծավալը կրճատվում է կամ լրացուցիչ ֆինանսավորումը հաստատվում է մինչև գնումը: Հիմնական ցուցիչը նոր փաստացի միացված ընտանիքներն են և մեկ միացման ընդհանուր արժեքը:

ԾՐԱԳՐԻ ՓՈԽԼԱՅԻՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ

Տարի	Գործողություն	Մլն դրամ	Արդյունք
2027	Պահանջարկ, տեխնիկական պայմաններ և առաջնահերթ երթուղու նախագծում:	40	Նախագիծ և նոր բաժանորդների հաշվարկ:
2028	Առաջին պատրաստ հատվածների շինարարություն և միացումներ:	160	Գործարկված առաջին հատված և միացումներ:
2029	Հաջորդ հատվածների իրականացում՝ փաստացի պահանջարկով:	240	Մինչև մոտ 5 կմ կուտակային՝ ըստ նախագծի:

2030	Մնացած հիմնավորված հատվածների իրականացում:	260	Մինչև մոտ 8 կմ կուտակային:
2031	Ընդունում, գործարկում և իրական բաժանորդների հաշվառում:	200	Մինչև մոտ 10 կմ հաստատված ֆինանսավորման դեպքում:

Ընդամենը՝ 900 մլն դրամ: Տարեկան գումարների համադրումը՝ Հավելված 3-ում:

Աշխատանքի ավարտը հաստատվում է տեխնիկական ընդունմամբ, գործարկմամբ և սպասարկման պարտավորությամբ: Ծախսված միջոցը կամ կառուցված երկարությունը չեն փոխարինում բնակչի ստացած ծառայության արդյունքին:

9.9. ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻՔ ԵՎ ԼԱՆՁԱՂԲՅՈՒՐ՝ ԽՄԵԼՈՒ ՋՈՒՐ

Բարելավել երկու բնակավայրի խմելու ջրի որակը, մատակարարման կայունությունը և հաշվառումը: Պահպանվում են կապտաժների, ջրառի հանգույցների, խողովակաշարերի և սանիտարական պաշտպանության ուղղությունները:

2027–2031 սահմանաչափ՝ 1.05 մլրդ դրամ: Ներդրումային բաղադրիչ՝ 0.85, ընթացիկ և ծրագրային՝ 0.20 մլրդ դրամ: Գումարները նախագծմամբ ճշգրտվող սահմանաչափեր են:

Մինչև մեկնարկը պարտադիր է

Ջրի որակի և սեզոնային քանակի հետազոտություն, գործող ցանցի կորուստներ, օպերատոր և սեփականություն, աղբյուրի պաշտպանության գոտի, անհրաժեշտ մաքրման կամ ախտահանման լուծում, ընտանիքների ընդգրկվածություն և օրական մատակարարման ժամեր:

Իրականացման և շահագործման պայման

Պատասխանատուներն են տեխնիկական ծրագրի համակարգողը, համաձայնեցված ջրամատակարարման օպերատորը և իրավասու լաբորատոր ծառայությունը: Ջրի որակի վերահսկումը սկսվում է ելակետային փուլում և շարունակվում գործարկումից՝ առանց մինչև 2031 հետաձգելու:

ԾՐԱԳՐԻ ՓՈԽԱՅԻՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ

Տարի	Գործողություն	Մլն դրամ	Արդյունք
2027	Որակի և քանակի ելակետ, տեխնիկական նախագիծ և շտապ վտանգների վերացում:	90	Երկու բնակավայրի հաստատված ելակետ:
2028	Առաջին ջրառի հանգույց և ցանց. հաշվառում ու որակի վերահսկում գործարկումից:	300	Առաջին գործարկված փուլ և ջրի որակի տվյալներ:
2029	Երկրորդ հանգույց և ցանցի բարելավում՝ նույն վերահսկողությամբ:	300	Երկրորդ փուլ և ընդգրկված ընտանիքների հաշվառում:
2030	Կորուստների նվազեցում, ծառայության տևողության բարելավում և անհրաժեշտ լրացումներ:	200	Մատակարարման ժամերի և կորուստների համադրություն:
2031	Կայուն շահագործում, պարբերական լաբորատոր ստուգում և արդյունքի ամփոփում:	160	Որակի համապատասխանություն և կայուն ծառայություն:

Ընդամենը՝ 1,050 մլն դրամ: Տարեկան գումարների համադրումը՝ Հավելված 3-ում:

Աշխատանքի ավարտը հաստատվում է տեխնիկական ընդունմամբ, գործարկմամբ և սպասարկման պարտավորությամբ: Ծախսված միջոցը կամ կառուցված երկարությունը չեն փոխարինում բնակչի ստացած ծառայության արդյունքին:

ԽՄԵԼՈՒ ՋՐԻ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ՈՐԱԿ ԵՎ ՊԱՅՊԱՆՈՒՄ

Ջրառի հանգույցի շինարարությունը գնահատվում է ամբողջ շղթայով՝ աղբյուր, պաշտպանություն, տեղափոխում, պահեստավորում, անհրաժեշտ մշակում, բաշխում և վերջնական սպառող: Միայն կապտածի վերակառուցումը կարող է բավարար չլինել, եթե խնդիրը ներքին ցանցում է կամ ջրի սեզոնային քանակում:

Մինչև գնումը սահմանվում են սպասարկվող ընտանիքների թիվը, օրական մատակարարման նվազագույն տևողությունը, որակի չափման կետերը, փորձանմուշների պարբերականությունը և վթարների արձագանքման կարգը: Թվային թիրախները հաստատվում են տեխնիկական ելակետից հետո:

Յուրաքանչյուր փուլը պետք է ինքնուրույն գործարկվող լինի: Չի կառուցվում հանգույց, որի օգտակար աշխատանքը ամբողջությամբ կախված է դեռ չֆինանսավորված հաջորդ փուլից՝ առանց այդ ռիսկի հստակ ընդունման և ֆինանսական ապահովման:

Շահագործման տարեկան ծախսերը ներառում են անձնակազմը, էներգիան, լաբորատոր ստուգումը, նյութերը, հաշվիչների սպասարկումը և վերանորոգումը: Ծրագրի 1,05 մլրդ դրամի սահմանաչափում դրանց սկզբնական բաղադրիչը 0,20 մլրդ դրամ է, սակայն երկարաժամկետ պարտավորությունը հաշվարկվում է առանձին:

Որակի խախտման դեպքում պատասխանատու օպերատորը գործարկում է իրազեկման և արձագանքման կարգը: Հանրային հաշվետվությունը ներառում է ծառայության որակը և ընդհատումները՝ անձնական տվյալների պաշտպանությամբ:

Գեղարքունիք և Լանջաղբյուր բնակավայրերի համար պահվում են առանձին ծառայության քարտեր: Համայնքային ամփոփ ցուցանիշը չի թաքցնում որևէ բնակավայրի չլուծված խնդիրը:

9.10. ՊԱՅԵՍՏԱԶՈՐԻ ՍՊԱՆԵՐԻ ԵՎ ՆՐԱՆՑ ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐԻ ԱԶԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Պահպանել պահեստագործի սպաների և նրանց ընտանիքների աջակցության ուղղությունը՝ այն կապելով համայնքի կարիքի վրա հիմնված սոցիալական ծառայությունների հետ: Ծառայությունների ընդլայնումը այլ զինծառայողների ընտանիքների վրա կատարվում է առանձին հաստատված կարգով և սահմանաչափով:

2027–2031 սահմանաչափ՝ 0.30 մլրդ դրամ: Ներդրումային բաղադրիչ՝ 0.00, ընթացիկ և ծրագրային՝ 0.30 մլրդ դրամ: Գումարները նախագծմամբ ճշգրտվող սահմանաչափեր են:

Մինչև մեկնարկը պարտադիր է

Շահառուի սահմանում, փաստացի սոցիալական կարիք, գործող պետական կամ այլ աջակցություն, կրկնվող վճարների բացառում, դիմումների և բողոքարկման կարգ: Կարգավիճակը միայնակ չի փոխարինում կարիքի գնահատմանը:

Իրականացման և շահագործման պայման

Պատասխանատուն սոցիալական ոլորտի ստորաբաժանումն է՝ իրավական և կրթական գործընկերներով: 300 մլն դրամի սահմանաչափում 20 մլն-ը նախապատրաստում և հաշվառում է, մինչև 60 մլն-ը՝ ծառայությունների կազմակերպում ու գնահատում, առնվազն 220 մլն-ը՝ շահառուին հասնող ծառայություններ և աջակցություն՝ հաստատման պայմանով:

ԾՐԱԳՐԻ ՓՈԽԼԱՅԻՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ

Տարի	Գործողություն	Մլն դրամ	Արդյունք
2027	Շահառուների և ծառայությունների քարտեզ, ուղղորդման կարգ՝ գործող սոցիալական աշխատողների միջոցով:	20	Հաստատված կարգ և եզակի շահառուների գրանցում:
2028	Իրավական և սոցիալական խորհրդատվություն, լուծված հարցերի հետևում:	55	Դիմումներ, լուծված հարցեր և միջին արձագանքման ժամկետ:
2029	Մասնագիտական վերապատրաստման կամ կրթական ծառայության աջակցություն:	70	Ավարտած և արդյունք ստացած շահառուներ:
2030	Կարիքի վրա հիմնված սոցիալական ծրագրերի համաֆինանսավորում:	75	Ընտանիքների փաստացի ստացած աջակցություն:
2031	Ծառայությունների կայունացում և անկախ արդյունավետության գնահատում:	80	Կարիքի փոփոխություն և տարեկան հաշվետվություն:

Ընդամենը՝ 300 մլն դրամ: Տարեկան գումարների համադրումը՝ Հավելված 3-ում:

Աշխատանքի ավարտը հաստատվում է տեխնիկական ընդունմամբ, գործարկմամբ և սպասարկման պարտավորությամբ: Ծախսված միջոցը կամ կառուցված երկարությունը չեն փոխարինում բնակչի ստացած ծառայության արդյունքին:

ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԱԶԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐ

Աջակցության չափը և ձևը որոշվում են ընտանիքի կարիքի գնահատմամբ: Նախ պարզվում են արդեն հասանելի պետական և հասարակական ծառայությունները, ապա՝ համայնքային լրացուցիչ միջամտության անհրաժեշտությունը:

Խորհրդատվության ուղղորդումը չի հաշվարկվում որպես ֆինանսական աջակցություն:

Յուրաքանչյուր դիմում ունի պատասխանատու, ընդունման օր, լուծման կամ ուղղորդման վերջնաժամկետ և փակման արդյունք: Հաշվետվությունում առանձնացվում են դիմումները, եզակի ընտանիքները, տրամադրված ծառայությունները և լուծված խնդիրները:

Մասնագիտական վերապատրաստումը կապվում է աշխատանքի իրական հնարավորության հետ: Նույն ուսուցումը չի հաշվարկվում և՛ երիտասարդական, և՛ սոցիալական ծրագրում որպես երկու տարբեր ավարտված ծառայություն: Ծախսը վերագրվում է մեկ հիմնական նախագծի:

Անձնական և ընտանիքի սոցիալական տվյալները չեն հրապարակվում բաց քարտեզում: Հանրային հաշվետվությունում ներկայացվում են համախմբված տվյալներ, ընտրության չափանիշներ և ընդհանուր ծախսեր: Տվյալների հասանելիությունը սահմանվում է ըստ գործառնության:

Համայնքի այլ խոցելի ընտանիքների, տարեցների և հաշմանդամություն ունեցող անձանց հիմնական ծառայությունների հասանելիությունը չի սահմանափակվում այս ուղղությամբ: Այդ կարիքները գնահատվում են ընդհանուր ծառայությունների քարտեզում և 9.12 լրացուցիչ փաթեթում:

2028 թվականից տարեկան գնահատումը պետք է ցույց տա մեկ շահառուին հասնող ծառայության արժեքը, կրկնվող խնդիրները և չբավարարված կարիքները: Ծախսի ավելացումը թույլատրելի է միայն արդյունքի կամ պահանջարկի փաստարկված փոփոխությամբ:

9.11. ԽԱՉԱԶԵՎ ԾՐԱԳՐԵՐ՝ ԹՎԱՅՆԱՑՈՒՄ, ԹԱՓՈՆ, ԷՆԵՐԳԱԽՆԱՑՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Ընդհանուր սահմանաչափը 0,60 մլրդ դրամ է: Միասնական թվային համակարգը սպասարկում է բոլոր ոլորտներին՝ նույն տվյալների և հարթակների բազմակի

ստեղծումը բացառելով: Էներգետիկ և թափոնների ծրագրերը սկսվում են չափելի փորձարկումներով:

Միջոցառում	Մլն դրամ	Արդյունք
Ծրագրերի քարտեզ և տվյալներ	50	Մեկ համակցված հարթակ՝ գործող կայքի հնարավորությունների օգտագործմամբ:
Թափոնների փորձնական համակարգ	180	2–3 գոտի, առանձին հավաքում և ընդունող կամ վերամշակող գործընկեր:
Էներգետիկ գնահատում	15	5–8 շենքի գնահատում՝ աշխատանքների հստակ ծավալով:
Էներգախնայողություն և արևային ներդրում	275	Լուսավորություն, մեկուսացում կամ արևային համակարգ՝ վերադարձի և սպառման հաշվարկով:
Անկախ մոնիթորինգ	50	Ֆինանսական և արդյունքային ստուգումներ, բաց հաշվետվություն:
Հանրային մասնակցություն	30	Բնակավայրային քննարկումներ, առկա և թվային մասնակցություն:
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	600	Ներդրումային՝ 350, ընթացիկ՝ 250 մլն դրամ:

15 մլն դրամը Էներգետիկ ուսումնասիրությունների առաջարկվող վերին սահմանաչափ է, ոչ շուկայական գնի հաստատում: Գնումից առաջ ստուգվում են աշխատանքի ծավալը և համադրելի գնառաջարկները:

ԽԱՉԱՁԵՎ ԾՐԱԳՐԵՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ

Տարի	Մլն դրամ	Աշխատանք և ստուգում
------	----------	---------------------

2027	60	Գործող համակարգերի և էներգասպառման աուդիտ, տվյալների միասնական ձևաչափ, թափոնների օպերատորի ու ընդունողի ընտրություն:
2028	140	Հարթակի առաջին գործարկում, փորձնական տեսակավորում և առավել արդյունավետ էներգախնայող աշխատանքներ:
2029	150	Միայն չափված արդյունքով ընդլայնում, էներգետիկ ներդրումներ և անկախ միջանկյալ ստուգում:
2030	140	Ծառայությունների համակցում, օգտագործման և պահպանման գնահատում:
2031	110	Կայուն սպասարկում, արդյունքի ամփոփում և հաջորդ շրջանի ֆինանսական պլան:
ԸՆԴԱՄ ԵՆԸ	600	Տարեկան սահմանաչափերը համընկնում են Հավելված 3-ի հետ:

Թափոններ. միայն տարաների տեղադրումը ավարտված համակարգ չէ: Պետք են հավաքման երթուղի, առանձին տեղափոխում, կշռում, ընդունող գործընկեր և մեկ տոննայի ծախս: Եթե առանձնացված թափոնը կրկին խառնվում է, ծրագիրը չի հաշվարկվում որպես հաջող տեսակավորում:

Էներգիա. ներդրման արդյունքը ներկայացվում է կՎտժ-ով, դրամով, ծառայության որակով և պահպանման ծախսով: Եղանակով ու շենքի օգտագործմամբ պայմանավորված փոփոխությունները հաշվի են առնվում համեմատության մեջ:

9.12. ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՓԱԹԵԹ

Բաղադրիչ	Մլն դրամ	Ընտրության չափանիշ
----------	----------	--------------------

Ճանապարհի և ջրահեռացում	800	Անվտանգություն, ծառայության հասանելիություն, կրկնվող հեղեղային վնաս, շահառուների թիվ:
Միջբնակավայրային տրանսպորտ	250	Չսպասարկվող ուղղություն, աշխատանք ու կրթություն հասնելու ժամանակ, փաստացի ուղևորահոսք:
Նախադպրոցական և ներառական ծառայություններ	350	Չերթ, չսպասարկվող երեխաներ, գործող շենքի օգտագործում և մատչելիություն:
Սանիտարական և կեղտաջրերի առաջնահերթ լուծումներ	180	Հանրային առողջության և բնապահպանական ռիսկ, օպերատոր և շահագործման միջոցներ:
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	1 580	Ներդրումային՝ 1 300, ընթացիկ՝ 280 մլն դրամ:

Տարեկան բաշխում՝ 2027՝ 80, 2028՝ 250, 2029՝ 400, 2030՝ 450, 2031՝ 400 մլն դրամ:
 Չեն կրկնվում արտադրական գոտու ճանապարհը, զբոսաշրջային հանգույցի սանհանգույցը կամ այլ բաժնում արդեն ֆինանսավորված աշխատանքը:

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԱՐԴՅՈՒՆՔ

2027 թվականի առաջին եռամսյակում յուրաքանչյուր բնակավայրի համար կազմվում է չբավարարված ծառայությունների ցանկ: Առաջնահերթությունը տրվում է կյանքի և առողջության վտանգին, պարտադիր ծառայության ընդհատմանը և մեծ թվով ընտանիքների ամենօրյա հասանելիության խնդրին:

Ճանապարհների դեպքում նախ գնահատվում են ջրահեռացումը, վթարային հատվածները, դպրոց և բուժօժանդություն հասնելու ուղիները: Նոր

ասֆալտապատումը չի սկսվում, եթե հարակից ջրի կամ այլ ցանցի նախատեսված աշխատանքը կպահանջի այն կրկին քանդել:

Տրանսպորտի դեպքում համեմատվում են ծառայության մրցութային գնումը, գործող երթուղու լրացումը և սեփական տրանսպորտի տարբերակը: Ցուցանիշներն են ուղևորահոսքը, չվացուցակի պահպանումը, հասանելի բնակավայրերը և մեկ ուղևորի հանրային աջակցության արժեքը: Մեքենա ձեռք բերելը ինքնուրույն վերջնական արդյունք չէ:

Նախադպրոցական ծառայությունների դեպքում նախ ստուգվում են գործող շենքերի ազատ հզորությունը, հերթը, անձնակազմի հասանելիությունը և մեկ երեխայի տարեկան ծախսը: Նոր շենքի փոխարեն վերանորոգումը կամ հարմարեցումը ընտրվում է, երբ ապահովում է համարժեք որակ և անվտանգություն:

Ներառական հասանելիությունը ներառում է մուտքեր, սանհանգույցներ, տեղեկատվության մատչելիություն և ծառայությունից օգտվելու իրական հնարավորություն: Տարեցների և խոցելի ընտանիքների կարիքները ներառվում են նույն բնակավայրային քարտում:

Կոյուղու և կեղտաջրերի մասով նախ ընտրվում են առավել բարձր ռիսկով հատվածները: 180 մլն դրամը ամբողջ համայնքի համակարգի կառուցման խոստում չէ: Ֆինանսավորվում են նախագծումը և հաստատված առաջնահերթ տեղային լուծումները: Մեծ ցանցային ծրագրերը պահանջում են առանձին ներդրումային որոշում:

10. 2026–2031 ԹԹ. ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՅԱՅԻՆ ԶԱՐՏԵԶ

Տարի	Փուլ	Տարվա հիմնական արդյունք
2027	Ելակետ և պատրաստում	Ծառայությունների քարտեզ, ֆինանսական հնարավորություն, պատրաստ նախագծեր, փոքր շտապ աշխատանքներ:
2028	Առաջին գործարկումներ	Առաջին ջրային և հանրային տարածքների նախագծեր, տեխնիկայի ծառայություն, ուսուցում և փորձնական համակարգեր:

2029	Արդյունքով ընդլայնում	Միջանկյալ գնահատում, հիմնավորված արտադրություն ու պահեստավորում, ջրի երկրորդ փուլ, ծառայությունների ընդլայնում:
2030	Գործարկում և կապակցում	Ինքնուրույն աշխատող ենթակառուցվածքներ, վաճառքի շղթաներ, հասանելի տրանսպորտ և ծառայություններ:
2031	Ավարտ և կայունացում	Ընդունված ու շահագործվող ակտիվներ, պահպանման միջոցներ և վերջնական արդյունքային հաշվետվություն:

Տարեկան ճանապարհային քարտեզը ենթարկվում է ֆինանսավորման և տեխնիկական պատրաստվածության պայմաններին: Չսկսված երկրորդական փուլը կարելի է հետաձգել: Ջրի որակի, անվտանգության, գործող ծառայությունների և արդեն ստեղծված ակտիվների պահպանման միջոցները չեն փոխարինվում ներկայացուցչական միջոցառումներով:

2031-ի ավարտին չհաստատված կամ չգործարկված նախագիծը հաշվետվությունում չի ներկայացվում որպես ավարտված: Նոր աշխատատեղերի պահպանման հետագա ստուգումը կարող է շարունակվել 2032-ին՝ առանց ծրագրի ներդրումային շրջանը երկարացնելու:

2027 ԹՎԱԿԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ԶԱՅԼԵՐԸ

Ժամկետ	Գործողություն	Պատասխանատու
Առաջին 30 օր	Գործող ծրագրերի, պայմանագրերի, պարտավորությունների և գույքի միասնական ցանկ:	Ծրագրերի համակարգող և ֆինանսական պատասխանատու:
Առաջին 60 օր	12 բնակավայրի ծառայությունների ու ջրային խնդիրների քարտեզ, գործող կրթական և գործարար կարողություններ:	Ոլորտային պատասխանատուներ և վարչական ղեկավարներ:

Առաջին 90 օր	Ազատ ֆինանսական հնարավորության հաշվարկ, առաջնահերթ նախագծերի ընտրություն և հանրային քննարկում:	Համայնքի ղեկավարություն, ֆինանսական և տեխնիկական թիմ:
Երկրորդ եռամսյակ	Առաջին պատրաստ նախագծերի աղբյուրների հաստատում, տեխնիկական առաջադրանքներ և գնումների պլան:	Գնումների և իրավական պատասխանատուներ :
Տարվա երկրորդ կես	Ինքնուրույն օգտակար առաջին փուլերի իրականացում, չափում և 2028-ի պատրաստ նախագծեր:	Պայմանագրով նշանակված կատարող և վերահսկող:

Այս ժամանակացույցը 2027-ի պլանավորման առաջարկ է: Տարեկան բյուջեում ընդգրկվում են միայն համապատասխան իրավական և ֆինանսական հիմք ստացած միջոցառումները: Պատրաստ նախագիծը ներառում է խնդիրը, այլընտրանքը, նախահաշիվը, սեփականությունը, ֆինանսավորումը և պահպանման ծրագիրը:

ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐԻ ՀԵՐԹԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԿԱՆՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Նախ պետք է պատրաստ լինի	Այնուհետև կարող է սկսվել
Ջրային հաշվեկշիռ և օգտագործման պայմաններ	Ոռոգման խոշոր ցանց կամ ջրապահանջ արտադրություն:
Գնորդ, հումք և բեռնվածության հաշվարկ	Պահեստի կամ վերամշակող հզորության ներդրում:
Ներդրողի հետաքրքրություն, գույքային իրավունք և համաֆինանսավորում	Արտադրական գոտու ինժեներական աշխատանքներ:
Գազի պահանջարկ, տեխնիկական պայմաններ և օպերատոր	Գազատարի կառուցում և բաժանորդների միացում:

Ջրահեռացում և ստորգետնյա ցանցերի հերթականություն	Ճանապարհի վերջնական ծածկ և հանրային տարածքի բարեկարգում:
Աշխատաշուկայի պահանջ և գործող ուսուցման կարողություններ	Նոր դասընթաց, սարքավորում կամ կրթական տարածք:
Թափոնի ընդունող և առանձին տեղափոխում	Տեսակավորման փորձնական գոտու ընդլայնում:

Յուրաքանչյուր խոշոր նախագծի համար տեխնիկական անձնագրում նշվում են նախորդ և հաջորդ փուլերը: Եթե հաջորդ փուլի ֆինանսավորումը բացակայում է, առաջին փուլը պետք է ունենա ինքնուրույն օգտակար արդյունք կամ սկսելու որոշումը հետաձգվի:

ԾՐԱԳՐԻ ՊԱՏՐԱՍՏՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԸՆԴԱՅՆՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Առաջին պայմանը կարիքի հաստատումն է: Բնակիչների առաջարկը համադրվում է չափվող խնդրի, գոյություն ունեցող ծառայության և այլընտրանքային լուծումների հետ: Միայն հետաքրքրության հայտարարությունը չի ապացուցում վճարունակ պահանջարկը:

Երկրորդ պայմանը տեխնիկական պատրաստվածությունն է: Ստուգվում են գույքային իրավունքները, օպերատորի պայմանները, նախագիծը, անհրաժեշտ համաձայնեցումները, շինարարական սեզոնը և գնումների իրատեսական ժամկետը:

Երրորդ պայմանը ֆինանսական ապահովվածությունն է: Հաստատվում են առաջին ամբողջական փուլի գումարը, վճարումների ժամանակացույցը և հետագա պահպանման միջոցները: Հնարավոր դրամաշնորհը չի ներկայացվում որպես արդեն ստացված եկամուտ:

Չորրորդ պայմանը պայմանագրային արդյունքն է: Գնումների փաստաթղթերում նախապես սահմանվում են ֆիզիկական արդյունքը, որակը, ընդունման չափանիշները, միջանկյալ վճարումները և շեղումների արձագանքը:

Հինգերորդ պայմանը գործարկումն ու օգտագործումն է: Ընդունման ակտին հաջորդում է ծառայության փաստացի ստուգումը՝ ջուր, ուղևորափոխադրում, ուսուցում, արտադրություն կամ հանրային տարածքի օգտագործում:

Ընդլայնումը կատարվում է միայն առաջին փուլի պահանջարկի, որակի և ծախսի գնահատումից հետո: 2029-ի միջանկյալ գնահատման հիման վրա հնարավոր է

փոխել միջոցառման ծավալը՝ պահպանելով 16,20 մլրդ դրամի շրջանակը կամ առանձին հաստատելով դրա փոփոխությունը:

2027–2031 տարեկան գումարները առավելագույն պլանային բաշխում են: Դրանք չպետք է դառնան տարվա վերջում գումարը պարտադիր ծախսելու պահանջ, եթե նախագիծը պատրաստ չէ կամ այլևս արդյունավետ չէ:

11. ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ, ԹԱՓԱՆՑԻԿՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գալառ խոշորացված համայնքի 2027–2031 թվականների զարգացման ծրագրի արդյունավետ իրականացումը պահանջում է ոչ միայն ֆինանսական միջոցների պատշաճ կառավարում, այլև ծրագրերի ընթացքի, արդյունքների և ազդեցության շարունակական վերահսկողություն: Այդ նպատակով յուրաքանչյուր խոշոր ծրագրի համար նախատեսվում է սահմանել **ծրագրային կոդ, պատասխանատու ստորաբաժանում կամ պաշտոնատար անձ, բյուջե, ֆինանսավորման աղբյուր, իրականացման ժամկետ, շահառուների շրջանակ և չափելի հիմնական կատարողական ցուցանիշներ (KPI):**

Մոնիթորինգի համակարգը պետք է հնարավորություն տա ժամանակին արձանագրել ծրագրերի իրականացման շեղումները, ֆինանսական և կառավարչական ռիսկերը, ինչպես նաև անհրաժեշտության դեպքում առաջարկել համապատասխան ուղղումներ:

Դեր	Պարտականություն
Ծրագրերի համակարգող	Ժամանակացույց, կախվածություններ, միասնական պորտֆել և կառավարչական հաշվետվություն:
Ֆինանսական պատասխանատու	Աղբյուրներ, պարտավորություններ, դրամական հոսք, կրկնակի հաշվարկի բացառում և պահուստ:
Ոլորտային ղեկավար	Նախագծի անձնագիր, տեխնիկական արդյունք, շահառուներ և շահագործման պայմաններ:
Գնումների և իրավական պատասխանատու	Ընթացակարգեր, իրավունքներ, համաձայնեցումներ և պայմանագրի իրավական պատրաստվածություն:

Բնակավայրի վարչական ղեկավար	Տեղական կարիք, հանրային քննարկում, ընթացքի և ծառայության ստուգում:
Անկախ վերահսկող	Ընտրված նախագծերի տեխնիկական, ֆինանսական և արդյունքային ստուգում:

11.1. ՎԵՐԱՀԱՅՈՂՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՀԱՇՎԵՏՎՈՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Պարբերականություն	Ստուգում	Արդյունք
Ամսական	Աշխատանքների փաստացի ընթացք, պարտավորություններ, վճարումներ, ընդունման փաստաթղթեր:	Ծրագրի պատասխանատուի կարճ հաշվետվություն:
Եռամսյակային	Ժամկետ, բյուջե, ռիսկ, ծառայության որակ և կախվածություններ:	Ղեկավարության արձանագրված որոշումներ:
Կիսամյակային	Հանրային առաջընթաց և բնակավայրերի ընդգրկվածություն:	Բաց հաշվետվություն և հետադարձ կապ:
Տարեկան	Պլան–փաստ համադրում, պահպանում, հաջորդ տարվա միջոցներ:	Տարեկան գնահատում և աշխատանքային պլան:
2029 և 2031	Միջանկյալ և վերջնական արդյունքային գնահատում:	Անկախ ստուգում և ծրագրի ճշգրտում:

Նախնական կառավարչական ազդակներ են հաստատված արժեքի 10%-ից ավելի աճը, 60 օրից ավելի ուշացումը կամ պայմանագրային հիմնական արդյունքի 20%-ից ավելի պակասը: Դրանք այս ծրագրի առաջարկվող վերանայման շեմերն են, ոչ օրենքով սահմանված նորմեր:

Շեմի գերազանցման դեպքում նոր փուլ սկսելը կասեցվում է մինչև պատճառի, ֆինանսական ազդեցության և ուղղիչ որոշման արձանագրումը: Անվտանգության և ծառայության շարունակականության անհետաձգելի աշխատանքները կազմակերպվում են առանձին:

11.2. ՏԱՐԵԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ ԵՎ «ԳԱՎԱՌ 2031» ԲԱՑ ՏՎՅԱԼՆԵՐ

Յուրաքանչյուր տարվա հաշվետվությունը համադրում է հաստատված պլանը և փաստացի արդյունքը: Նախնական հավակնոտ սցենարը, տարեկան հաստատված թիրախը և փաստացի կատարումը ներկայացվում են տարբեր սյունակներով: Այդ կերպ ֆինանսավորման պակասը չի թաքցվում թիրախի հետադարձ նվազեցմամբ:

«Գավառ 2031» էջը միավորում է ծրագրերի քարտեզը, բյուջեները, աղբյուրների կարգավիճակը, պատասխանատուներին, ժամկետները, կատարված աշխատանքները և հաշվետվությունները: Այն չի կրկնվում առանձին ներդրումային և մոնիթորինգի կայքերով՝ առանց գործառույթային անհրաժեշտության:

Հրապարակվում են նախագծի ծածկագիրը, բնակավայրը, ֆինանսավորման հաստատված և չհաստատված մասը, պայմանագրային արժեքը, վճարումը, ֆիզիկական առաջընթացը, ընդունման վիճակը և պահպանման պատասխանատուն: Անձնական, հարկային կամ այլ սահմանափակ հասանելիությամբ տվյալները բաց էջում չեն տեղադրվում:

Աշխատատեղերի և ուսուցման տվյալները ստուգվում են իրավաչափ հավաքագրված տեղեկություններով: Համայնքը չի ենթադրում այլ մարմինների անհատական տվյալների ավտոմատ հասանելիություն. անհրաժեշտ տեղեկատվության փոխանակման հիմքը հաստատվում է նախապես:

2031-ի վերջնական գնահատումը ցույց է տալիս՝ ինչ ծառայություն է բարելավվել, քանի ընտանիք է օգտվում, ինչ տնտեսական արդյունք է ստացվել և ինչ պահպանման պարտավորություն է փոխանցվում հաջորդ շրջանին: Չավարտված աշխատանքները և 12 ամսվա պահպանման ստուգում չանցած աշխատատեղերը ներկայացվում են առանձին:

11.3. ՆԱԽԱԳԾԻ ՊԱՐՏԱԴԻՐ ԱՆՁՆԱԳԻՐ

Պաշտ	Պարտադիր բովանդակություն
Խնդիր և ելակետ	Չափվող խնդիր, տվյալների ամսաթիվ, աղբյուր և շահառուներ:
Ընտրված լուծում	Առնվազն համեմատված այլընտրանքներ և ընտրության պատճառ:
Գույք և իրավասություն	Սեփականատեր, օգտագործման իրավունք, օպերատոր և համաձայնեցումներ:
Գումար և աղբյուր	Քանակ $\times$ միավորային արժեք, հարկերի ընդգրկում, պահուստ, աղբյուրի կարգավիճակ:
Ժամկետ և պատասխանատվություն	Փուլեր, կախվածություններ, գնումներ, պատասխանատու և ընդունող:
Արդյունք	Տարեկան նվազագույն պայմանագրային արդյունք, որակ և չափման ձև:
Պահպանում	Տարեկան անձնակազմ, Էներգիա, նորոգում, ֆինանսավորող և 2031-ից հետո պարտավորություն:
Հաշվետվողականություն	Պլան–փաստ, հանրային հրապարակում, բողոքարկում և անկախ ստուգում:

Կառավարման սկզբունքը՝ պլանավորում, իրականացման պատրաստվածություն, ֆինանսավորում, կատարում, չափում, հրապարակում և ճշգրտում: Չլրացված կարևոր դաշտ ունեցող խոշոր նախագիծը մնում է նախապատրաստական փուլում:

12. ՌԻՍԿԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

Գավառ խոշորացված համայնքի 2027–2031 թվականների զարգացման ծրագրի իրականացումը կարող է ենթարկվել ֆինանսական, ենթակառուցվածքային, կլիմայական, սոցիալ-տնտեսական և կառավարչական մի շարք ռիսկերի: Ռիսկերի կառավարման նպատակն է հնարավոր խնդիրները նախապես բացահայտել, գնահատել դրանց հավանականությունն ու հնարավոր ազդեցությունը և յուրաքանչյուր հիմնական ռիսկի համար սահմանել կանխարգելման կամ ազդեցության նվազեցման միջոցներ:

Ռիսկերի գնահատումը պետք է դիտարկվի որպես ծրագրի կառավարման շարունակական գործընթաց: Ծրագրի յուրաքանչյուր խոշոր ուղղության իրականացման ընթացքում ռիսկերի գնահատումը կարող է վերանայվել՝ հաշվի առնելով ֆինանսավորման, շինարարական աշխատանքների, ջրային ռեսուրսների, կլիմայական պայմանների և ծրագրերի իրականացման փաստացի իրավիճակը:

Ռիսկ	Գնահատում	Արձագանք
Ֆինանսավորում չի հաստատվում	Բարձր ազդեցություն	Զսկսել կախված փուլը, ընտրել ինքնուրույն օգտակար փոքր փուլ և պաշտպանել գործող ծառայությունները:
Մասնավոր ներդրողը դուրս է գալիս	Բարձր ազդեցություն	Զշարունակել միայն այդ ներդրողին սպասարկող շինարարությունը՝ առանց այլ օգտագործողի կամ հիմնավորման:
Ջուրը բավարար չէ	Բարձր ազդեցություն	Վերանայել մշակաբույսը, ցանցի ծավալը և ջրապահանջ ներդրումը՝ ըստ սեզոնային հաշվեկշռի:
Նախահաշիվը աճում է	Միջին/բարձր	Համեմատել տարբերակները, վերանայել ծավալը, պահուստ օգտագործել միայն հաստատմամբ:
Շահագործման միջոցը բացակայում է	Բարձր ազդեցություն	Զգործարկել պահպանման անապահով մոդել. հաստատել օպերատոր և տարեկան միջոցներ:
Պահանջարկը ցածր է	Միջին/բարձր	Փորձնական փուլ, չափված օգտագործում և ընդլայնման դադարեցում:

Ռիսկերի հավանականությունը ճշտվում է նախագծերի ուսումնասիրությամբ:
Մասնավոր ներդրումների չկայացումը չի գնահատվում որպես փոքր խնդիր, եթե դրա վրա են հիմնված արտադրությունը և աշխատատեղերը:

ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ՊԱԿԱՍԻ ԴԵՊՔՈՒՄ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Պակասի պայմանական սցենար	Ընդհանուր հասանելի շրջանակ	Կառավարման որոշում
10% պակաս	14,58 մլրդ դրամ	Վերանայել չբաշխված պահուստը. նաև ստուգել յուրաքանչյուր աղբյուրի նպատակային սահմանափակումը:
25% պակաս	12,15 մլրդ դրամ	Բացի պահուստից՝ հետաձգել առնվազն 2,43 մլրդ դրամի չսկսված աշխատանքներ:
40% պակաս	9,72 մլրդ դրամ	Բացի պահուստից՝ վերանայել առնվազն 4,86 մլրդ դրամի չսկսված ծավալ:

Սրանք թվաբանական լարվածության սցենարներ են, ոչ եկամուտների կանխատեսումներ: Նպատակային դրամաշնորհի պակասը չի ծածկվում այլ ծրագրի սահմանափակված գումարով:

Պահպանվող առաջնահերթություններ. ջրի անվտանգություն, գործող ծառայություններ, ընդունված պարտավորություններ, արդեն ստեղծված ակտիվների պահպանում և բարձր ռիսկի տեղային աշխատանքներ:

Առաջինը վերանայվող ծավալներ. չհաստատված ներդրողի համար ընդլայնում, պահանջարկ չունեցող նոր շենք կամ տեխնիկա, ներկայացուցչական միջոցառում, առանձին նոր հարթակ և ոչ հրատապ բարեկարգում:

Ոչ մի չսկսված նախագիծ ինքնաբերաբար պաշտպանված չէ միայն այն պատճառով, որ ներառված է հնգամյա ծրագրում: Վերանայման որոշումն ու ազդեցությունը հրապարակվում են:

ԿԼԻՄԱՅԱԿԱՆ, ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԵՎ ՇՈՒԿԱՅԱԿԱՆ ՌԻՍԿԵՐ

Գնային ռիսկը կառավարվում է աշխատանքների քանակների ստուգմամբ, համադրելի առաջարկների ուսումնասիրությամբ և փուլային պայմանագրերով: 16,20 մլրդ դրամի շրջանակի համար գների բազային ամսաթիվը և հարկերի ընդգրկումը սահմանվում են 2027-ի ֆինանսական թարմացման ժամանակ: Առանց դրա գնաճի տոկոսային կանխատեսումը չի ներկայացվում որպես փաստ:

Ջրային և կլիմայական ռիսկերը գնահատվում են մինչև գյուղատնտեսական ծավալի հաստատումը: Կաթիլային ոռոգումը, պաշտպանիչ միջոցները կամ ապահովագրությունը ընտրվում են կոնկրետ մշակաբույսի, հողամասի և տնտեսական արդյունքի հիման վրա:

Շինարարական սեզոնը, լեռնային պայմանները, ճանապարհային հասանելիությունը և նախագծային համաձայնեցումները ներառվում են ժամանակացույցում: Նախագծման, գնումների և շինարարության փուլերը չեն համարվում միաժամանակ ավարտվող՝ առանց իրական կազմակերպական հիմքի:

Շուկայի ռիսկի դեպքում առաջնահերթ են նախնական վաճառքի պայմանավորվածությունները, հումքի մատակարարումը, պահեստի բեռնվածությունը և տարբեր գնորդների առկայությունը: Միասնական բրենդը չի փոխարինում արտադրանքի որակին և վաճառքին:

Չբուսաշրջության աճը չի կանխորոշվում հյուրատների թվով: Պետք է չափվեն այցելությունները, գիշերակացերը, միջին զբաղվածությունը և տեղական ծառայությունների եկամուտը՝ սեզոնայնությունը հաշվի առնելով:

Տեխնիկական լուծման փոփոխությունը գրանցվում է նախագծի անձնագրում՝ արժեքի, ժամկետի և արդյունքի վրա ազդեցությամբ: Հիմնական նպատակի նվազումը չի թաքցվում ձևականորեն նույն ծրագրային անվանումը պահպանելով:

ՊԱՅՊԱՆՄԱՆ, ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՌԻՍԿԵՐ

Յուրաքանչյուր նոր ակտիվ առաջացնում է երկարաժամկետ ծախս: Ջրային համակարգի, գազատարի, տեխնիկայի, այգու, կրթական սարքավորման և թվային հարթակի համար նախապես սահմանվում են պատասխանատուն, տարեկան միջոցները և խոշոր վերանորոգման մոտեցումը:

Ընթացիկ ծախսերի ծրագրային սահմանաչափը չի երաշխավորում, որ այն կբավարարի ցանկացած տեխնիկական լուծման: Եթե պահպանման հաշվարկը գերազանցում է հնարավորությունը, ընտրվում է այլ տարբերակ կամ ավելի փոքր ծավալ:

Տվյալների կրկնակի հաշվառումը կանխվում է միասնական ծածկագրերով. մեկ նախագիծ, մեկ շահառուի գրառում, մեկ հողամաս և մեկ աշխատատեղ: Հանրային

հաշվետվությունում հրապարակվում են համախմբված տվյալներ, իսկ անհատական տվյալները մշակվում են իրավաչափ հիմքով և սահմանափակ հասանելիությամբ:

Կառավարման կարողության պակասը գնահատվում է գնումների քանակով, տեխնիկական վերահսկողության ծավալով և ընթացիկ ծրագրերի ծանրաբեռնվածությամբ: Միաժամանակյա նախագծերի թիվը չի ավելացվում թիմի իրական կարողությունից ավելի:

Շահերի բախման դեպքում պատասխանատուն հեռացվում է համապատասխան գնահատման կամ որոշման գործընթացից՝ հաստատված կարգով: Ծրագրի գործընկերոջ կամ շահառուի ընտրությունը պետք է լինի փաստաթղթավորված և ստուգելի:

Ռիսկերի ցանկը վերանայվում է եռամսյակային կառավարչական քննարկման և տարեկան գնահատման ժամանակ: Յուրաքանչյուր բարձր ռիսկ ունի պատասխանատու, ազդակ, արձագանքի գործողություն և դրա կատարման վերջնաժամկետ:

13. ԱՄՓՈՓՈՒՄ. ԻՆՉ Է ՊԵՏՔ ՓՈԽՎԻ 2031-ԻՆ

Ոլորտ	Սպասվող փոփոխություն	Չափում
Զուր	Ավելի կայուն և որակյալ ծառայություն, արդյունավետ ոռոգում:	Ընտանիք, հեկտար, ժամ, որակ և կորուստ:
Տնտեսություն	Գործարկված արտադրություն և նոր կայուն զբաղվածություն:	Ներդրում, վաճառք, պահպանված նոր հաստիք:
Գյուղատնտեսություն	Տեխնոլոգիայի, տեխնիկայի և շուկայի հասանելիություն:	Եզակի հեկտար, տնտեսություն, բեռնվածություն և եկամուտ:
Զբոսաշրջություն	Աշխատող հյուրատներ և տեղական ծառայություններ:	Նոր/բարելավված օբյեկտ, գիշերակաց և եկամուտ:
Երիտասարդներ	Հմտություն և աշխատանքի անցնելու հնարավորություն:	Ավարտած մասնակցություն, եզակի անձ և հետագա զբաղվածություն:
Հանրային միջավայր	12 բնակավայրի կարիքով ընտրված և պահպանվող տարածքներ:	Օգտագործում, անվտանգություն և սպասարկում:
Հիմնական ծառայություններ	Ընտրված ճանապարհների, տրանսպորտի, նախադպրոցական ու սանիտարական խնդիրների լուծում:	Ծառայության հասանելիություն և չսպասարկվող ընտանիքների փոփոխություն:

2031 ԹՎԱԿԱՆԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔԻ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔԸ

Վերջնական հաշվետվությունը պետք է պատասխանի՝ ինչ էր չափված ելակետը, ինչ էր հաստատված տարեկան թիրախը, ինչ է փաստացի կատարվել և ինչ փոփոխություն է ստացել բնակիչը: Արդյունքը ներկայացվում է ըստ բնակավայրերի, որպեսզի ընդհանուր միջինը չթաքցնի տարածքային անհավասարությունը:

Մինչև 1 200 աշխատատեղը, 500 հեկտարը, 30 հյուրատունը, 20 կմ ոռոգումը և 10 կմ գազատարը ընդլայնված սցենարի նպատակներ են: Դրանց տարեկան ֆինանսավորվող մասերը հաստատվում են նախագծերով և չեն նույնացվում երաշխավորված պարտավորությունների հետ:

3 000 ավարտված ուսուցման մասնակցության ծրագիրը ունի տարեկան 200, 500, 700, 800 և 800 պլանավորման բաշխում: Եզակի անձանց թիվն ու աշխատանքի արդյունքը հրապարակվում են առանձին: Տարեկան ֆինանսավորման փոփոխության դեպքում նոր թիրախը ներկայացվում է սկզբնականի հետ համադրությամբ:

Բյուջեի կատարումը չի չափվում միայն գումարի ծախսմամբ: Զօգտագործված պահուստը, արդյունավետ գնումից խնայված գումարը և չհիմնավորված նախագիծը չսկսելը կարող են լինել պատշաճ կառավարման արդյունք: Դրանք բացատրվում են հաշվետվությունում:

Ծրագրի իրական արժեքը կայուն ծառայությունն է, աշխատող տնտեսական նախագիծը և պահպանվող ենթակառուցվածքը: 2031-ի ավարտին յուրաքանչյուր ակտիվ փոխանցվում է շահագործողին՝ փաստաթղթերով, պատասխանատվությամբ և հետագա ֆինանսական պլանով:

Հաջորդ հնգամյա ծրագրին փոխանցվում են ավարտված ակտիվները, ընթացիկ պարտավորությունները, հաստատված տվյալները և չլուծված առաջնահերթությունները: Նոր շրջանի մեկնարկը չի գրոյացնում նախկին ծրագրի հաշվետվողականությունը:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1. ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԻ ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ ԱՆՁՆԱԳՐԵՐ

2022-ի սկզբնական հաշվառման տվյալներ՝ ենթակա աղբյուրային և փաստացի բնակության ստուգման: Թվերը չեն ներկայացվում որպես 2027-ի վիճակ:

Բնակավայր	2022 Ելակետ	2027–2031 ծրագրային շեշտ
Գավառ	28792	Հանրային տարածքներ, արտադրական տարածքներ, կրթություն և հիմնական ծառայություններ:
Նորատուս	6189	Ժառանգության պահպանություն, այցելուների ծառայություններ, գյուղատնտեսական իրացում:
Գեղարքունիք	1839	Խմելու ջուր և առաջնահերթ ոռոգում՝ աղբյուրի և օպերատորի ստուգմամբ:
Լանջաղբյուր	2418	Խմելու ջուր, ոռոգում և ծառայությունների հասանելիություն:
Սարուխան	7466	Գյուղատնտեսական ծառայություններ, ոռոգման տարբերակներ և Գոհձորի հանգստի ներուժ:
Գանձակ	4339	Տեխնիկայի ծառայություն, անասնապահություն, ոռոգում և պահանջարկով գազի հատվածներ:

Յուրաքանչյուր բնակավայրի վարչական ղեկավարը ոլորտային պատասխանատուի հետ մինչև 2027-ի առաջին եռամսյակի ավարտը լրացնում է շահառուների թիվը, կոնկրետ հասցեն կամ հատվածը, առաջնահերթությունը, արժեքը և սպասարկողին: Բոլոր նախագծերը կապված են մեկ ոլորտային ծածկագրի հետ:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1. ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԻ ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ ԱՆՁՆԱԳՐԵՐ

2022-ի սկզբնական հաշվառման տվյալներ՝ ենթակա աղբյուրային և փաստացի բնակության ստուգման: Թվերը չեն ներկայացվում որպես 2027-ի վիճակ:

Բնակավայր	2022 Ելակետ	2027–2031 ծրագրային շեշտ
Ծաղկաշեն	530	Ռոռգում, մեղվաբուծություն, փոքր տուրիզմ և պահանջարկով գազի հատվածներ:
Կարմիրգյուղ	5918	Գյուղատնտեսություն, ճանապարհի ու ջրահեռացման կարիքներ և գազի ընտրված հատվածներ:
Հայրավանք	786	Ժառանգություն, զբոսաշրջային ծառայություններ և ջրի հասանելիություն:
Բերդկունք	292	Գյուղատնտեսություն, զբոսաշրջային կանգառ և նախադպրոցական ծառայության կարիք:
Լճափ	1168	Գյուղատնտեսություն, ռոռգում, ծառայությունների հասանելիություն և պահանջարկով գազ:
Ծովազարդ	2168	Գյուղատնտեսություն, զբոսաշրջային երթուղիներ և առաջնահերթ հիմնական ծառայություններ:

Յուրաքանչյուր բնակավայրի վարչական ղեկավարը ոլորտային պատասխանատուի հետ մինչև 2027-ի առաջին եռամսյակի ավարտը լրացնում է շահառուների թիվը, կոնկրետ հասցեն կամ հատվածը, առաջնահերթությունը, արժեքը և սպասարկողին: Բոլոր նախագծերը կապված են մեկ ոլորտային ծածկագրի հետ:

Ընդհանուր թվաքանական գումար՝ 61 905: Հանրային տարածքների և հիմնական ծառայությունների ընտրությունը քննարկվում է բոլոր 12 բնակավայրերում:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2. ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ԶԱՓԵԼԻ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ

Ցուցիչ	2031 սցենարային նպատակ	Հաշվառման կանոն
Ոռոգում	Մինչև 20 կմ	Ընդունված և գործարկված ցանց, սպասարկվող հա և ջրաչափված կորուստ:
Գազ	Մինչև մոտ 10 կմ	Գործարկված հատված և նոր փաստացի բաժանորդ:
Խմելու ջուր	2 բնակավայր	Որակ, ընտանիքներ, օրական ժամեր, վթարների հաշվառում:
Գյուղատնտեսություն	Մինչև 500 հա	Եզակի հողամաս, տեխնոլոգիա և արտադրական արդյունք:
Տեխնոպարկ	Մինչև 6 միավոր կամ համարժեք ծառայություն	Սպասարկված տնտեսություն, ժամ և հեկտար:
Հյուրատներ	Մինչև 30 նոր կամ բարելավված	Առանձին հաշվել նորն ու գործողը, զբաղվածություն և գիշերակաց:
Աշխատատեղեր	Մինչև 1 200՝ ամբողջ պորտֆելով	Նոր, կայուն, փաստաթղթավորված, առանց կրկնակի հաշվարկի:

Սցենարային նպատակներն ուժի մեջ են տեխնիկատնտեսական հիմնավորման և ֆինանսավորման հաստատման պայմանով: Պարտադիր պայմանագրային արդյունքը սահմանվում է յուրաքանչյուր հաստատված նախագծի համար:

ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԻ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄ ԵՎ ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ՈՐԱԿ

Ցուցիչ	Սահմանում և ստուգում
Ուսուցման մասնակցություն	Ավարտված ծրագիր կամ դասընթաց՝ սահմանված ժամերով և ավարտի չափանիշով: Մեկ անձի տարբեր դասընթացները առանձին մասնակցություններ են:
Եզակի մասնակից	Միևնույն անձը հաշվվում է մեկ անգամ հնգամյա եզակի մարդկանց ցուցանիշում:
Կայուն աշխատատեղ	Նոր փաստաթղթավորված զբաղվածություն՝ առնվազն 12 ամիս պահպանմամբ: Սեզոնային աշխատանքը առանձին է:
Պատրաստ նախագիծ	Կարիք, տեխնիկական լուծում, գույքային հիմք, ծախս, աղբյուր, ժամանակացույց և պահպանման մոդել:
Ավարտված հանրային տարածք	Տեխնիկական ընդունում, անվտանգություն, հասանելիություն, փաստացի օգտագործում և սպասարկող:
Ջրի կորուստ	Նույն ժամանակահատվածի համադրելի մուտք–ելք հաշվեկշիռ՝ հստակ սահմանված ցանցում:
Ֆինանսավորում	Հաստատված պարտավորությունը, փաստացի ստացված գումարը և վճարված ծախսը տարբեր ցուցանիշներ են:

Յուրաքանչյուր տվյալ ունի աղբյուր, ամսաթիվ, հավաքող և ստուգող:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3. ՏԱՐԵԿԱՆ ԲՅՈՒՋԵԻ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔ

Բոլոր գումարները՝ միլիոն ՀՀ դրամ: Յուրաքանչյուր տողի գումարը հավասար է ոլորտային բաժնի սահմանաչափին: Սյունակները՝ տարեկան ընդհանուր շրջանակին:

Ուղղություն	2027	2028	2029	2030	2031	Ընդ.
Գյուղատնտեսություն և տեխնոպարկ	60	540	650	650	500	2400
Զբոսաշրջություն	30	180	240	300	250	1000
Երիտասարդների մասնագիտական զարգացում	80	140	160	180	190	750
Արտադրություն և աշխատատեղեր	40	200	500	560	500	1800
Ներդրումների համակարգ և հիմնադրամ	10	40	80	90	80	300
Հանրային տարածքներ	40	340	400	420	300	1500
Ոռոգում	140	550	600	600	510	2400
Գազամատակարարում	40	160	240	260	200	900
Խմելու ջուր	90	300	300	200	160	1050
Սոցիալական աջակցություն	20	55	70	75	80	300
Թվայնացում, թափոններ, էներգիա	60	140	150	140	110	600

Հիմնական ծառայությունների լրացուցիչ փաթեթ	80	250	400	450	400	1580
Չբաշխված ծրագրային պահուստ	110	250	390	440	430	1620
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	800	3145	4180	4365	3710	16200

Այս բաշխումը առաջարկվող ծախսային սահմանաչափ է: Ֆինանսավորման աղբյուրների տարեկան գումարները լրացվում են հաստատված եկամուտների և համաձայնագրերի հիման վրա:

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՄԱՆ ԵՎ ՎԵՐԱՆԱՅՄԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐ

Յուրաքանչյուր նախագծի նախահաշիվը կազմվում է աշխատանքի կամ ծառայության քանակից և միավորային արժեքից: Առանձին նշվում են նախագծում, շինարարությունը, սարքավորումը, վերահսկողությունը, հարկերի ընդգրկումը, գործարկումը և շահագործումը: Ընդհանուր ծրագիրը չի հիմնավորվում միայն տոկոսային բաժանմամբ:

Առաջին տարվա 800 մլն դրամի շրջանակը ներառում է 690 մլն դրամ ուղղությունների սահմանաչափ և 110 մլն դրամ չբաշխված պահուստ: Այդ ծավալը ևս ենթակա է համայնքի իրական հնարավորությունների և արտաքին աղբյուրների հաստատման:

13,00 մլրդ դրամը պահպանված տասը ոլորտների և խաչաձև ծրագրերի գումարն է: 1,58 մլրդ դրամը լրացուցիչ հիմնական ծառայությունների փաթեթն է: Դրանց 14,58 մլրդ դրամ գումարին ավելանում է 1,62 մլրդ դրամ չբաշխված պահուստը՝ ընդհանուր 16,20 մլրդ դրամ:

Ներդրումային և ընթացիկ բաղադրիչների բաժանումը պլանավորման համար է: Վերջնական հաշվապահական և բյուջետային դասակարգումը հաստատվում է յուրաքանչյուր աշխատանքի բնույթով և կիրառելի ընթացակարգով: Հիմնադրամի փոխանցումը, մասնավոր ներդրումը և համայնքի վերջնական ծախսը չեն գումարվում կրկնակի:

Եթե գնառաջարկները կամ տեխնիկական նախագծերը ցույց են տալիս, որ նախատեսված ծավալը չի տեղավորվում սահմանաչափում, փոփոխվում է ծավալը, լուծումը կամ ֆինանսավորումը՝ մինչև պայմանագիր կնքելը: Սահմանաչափի նվազեցումը ինքնին չի ապացուցում նույն արդյունքի էականացումը:

2031-ից հետո շահագործման պարտավորությունների ցուցակը կազմվում է առանձին և ներառվում հաջորդ միջնաժամկետ ծրագրում: Չի ընդունվում նոր ակտիվ, որի պահպանման ֆինանսավորողը և պատասխանատուն որոշված չեն:

ՎԵՐՋԱԲԱՆ

Այս փաստաթուղթը պետք է ծառայի որպես աշխատանքային քարտեզ և կառավարման գործիք: Դրա արժեքը ոչ թե էջերի քանակն է, այլ այն, թե որքան հստակ է յուրաքանչյուր բաժին կապում ինդիքը, լուծումը, ֆինանսավորումը, ժամկետը և չափելի արդյունքը:

2027–2031 թթ. զարգացման ծրագրի հիմնարար սկզբունքն է՝ ոչ մի բնակավայր դուրս չմնա, ոչ մի խոշոր ծրագիր չսկսվի առանց տեխնիկական հիմնավորման, և ոչ մի արդյունք չհամարվի ավարտված առանց փաստաթղթավորված ընդունման և հանրային հաշվետվողականության:

Գավառի 12 բնակավայրերի զարգացումը պետք է դիտարկվի որպես մեկ ամբողջական համակարգ՝ տարբեր մասնագիտացումներով և փոխկապակցված ինդիքներով: Գյուղատնտեսությունը ձևավորում է արտադրություն, ջրային ենթակառուցվածքը՝ դրա հիմքը, երիտասարդների կրթությունը՝ մարդկային կապիտալը, զբոսաշրջությունը՝ լրացուցիչ եկամտի հնարավորություններ, ներդրումները՝ զարգացման կապիտալը, հանրային տարածքները՝ կյանքի որակը, իսկ թափանցիկ և հաշվետու կառավարումը՝ իրականացվող աշխատանքների նկատմամբ վերահսկողությունը:

Ծրագրի յուրաքանչյուր ցուցանիշ պետք է տարեկան վերանայվի իրական տվյալների հիման վրա: Եթե որևէ թիրախ չի կատարվում, հաշվետվությունը պետք է հստակ ներկայացնի չկատարման պատճառը, փոփոխված ժամկետը և նախատեսվող նոր գործողությունը:

Այս մոտեցումն է 2027–2031 թթ. զարգացման ծրագիրը դարձնում ոչ թե պարզապես փաստաթուղթ, այլ իրական կառավարման համակարգ՝ հստակ նպատակներով, հաշվարկված ռեսուրսներով, պատասխանատվությամբ և չափելի արդյունքներով: